

Załącznik do uchwały Nr LXVII/649/23
RADY MIEJSKIEJ W PABIANICACH
z dnia 20 lipca 2023 r.

„Strategia Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030”

Pabianice, 2023

Spis treści

Wstęp	4
1. Uwarunkowania, kontekst i kluczowe ustalenia diagnostyczne	5
1.1 Podstawa prawna.....	5
1.2 Komplementarność.....	6
1.3 Metodyka opracowania strategii.....	16
1.4 Obszary Strategicznej Interwencji.....	17
1.5 Wnioski z diagnozy strategicznej.....	21
1.6 Analiza SWOT.....	30
2. Założenia planistyczne	34
2.1 Wizja i misja rozwoju miasta.....	34
2.2 Cele strategiczne.....	36
2.3 Kierunki działań.....	40
2.4 Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla miasta.....	57
2.5 Schemat interwencji.....	59
2.6 Oczekiwane rezultaty.....	60
2.7 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta.....	67
2.8 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.....	72
3. System realizacji i zarządzania strategią	77
3.1 Monitoring, ewaluacja i aktualizacja dokumentu.....	79
3.2 Finansowanie.....	80
3.3 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	80
3.4 Ewaluacja ex-ante.....	82
Załącznik nr 1 Analiza oddziaływania na środowisko realizacji Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030	84

Wstęp

Pabianice znajdują się aktualnie w fazie transformacji – realizowane w ostatnich latach inwestycje przyczyniają się do poprawy infrastruktury technicznej miasta i sprawiają, że staje się ono coraz bardziej atrakcyjne pod kątem osiedleńczym. Obecne trendy i postępujące negatywne zjawiska demograficzne implikują jednak konieczność podejmowania nowych wyzwań rozwojowych i wymagają elastyczności w kształtowaniu i prowadzeniu efektywnej polityki miejskiej.

W celu odpowiedniej reakcji i odpowiedzi na współczesne wyzwania, władze miasta podjęły się opracowania i konsekwentnej realizacji założeń *Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030*, która stanowi wsparcie dla przedstawicieli samorządu terytorialnego w zarządzaniu strategicznym. Składa się ona z trzech części, które są wobec siebie komplementarne. W Części I opracowania zawarto podstawowe uwarunkowania dotyczące Miasta Pabianic – przytoczono podstawę prawną, przedstawiono metodykę prac oraz wnioski z przeprowadzonej diagnozy strategicznej, której syntezę stanowi analiza SWOT. Na jej podstawie sformułowano wizję i misję rozwoju miasta w perspektywie roku 2030, które przedstawiono w Części II dokumentu. Zawarto w niej również cele strategiczne wraz z kierunkami działań podejmowanych dla ich osiągnięcia oraz planowane rezultaty. W Części III przedstawiono natomiast system realizacji strategii, gdzie zebrano wytyczne dotyczące monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii oraz sporządzania dokumentów wykonawczych. Strategia określa także ramy finansowe i źródła finansowania, które umożliwią realizację jej założeń.

Prace nad *Strategią Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030* miały charakter partycypacyjno-ekspercki. W procesie uwzględniono potrzeby szerokiej grupy interesariuszy, czerpiąc z opinii mieszkańców, przedsiębiorców, liderów oraz moderatorów i doradców, którzy wraz z pracownikami Urzędu Miejskiego w Pabianicach uczestniczyli w procesie opracowania strategii. Wspólnymi siłami wypracowano misję, według której polityka społeczna w mieście będzie kreowana i realizowana zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców wszystkich grup wiekowych. Interwencja strategiczna skupia się również na wzmacnianiu gospodarki i poprawie sytuacji na lokalnym rynku pracy, a także harmonijnym rozwoju przestrzennym zgodnym z zasadą zrównoważonego rozwoju. Realizacja założeń Strategii ma zapewnić wielokierunkowy rozwój miasta, którego wynikiem będzie wzrost jakości życia na jego terenie.

1. Uwarunkowania, kontekst i kluczowe ustalenia diagnostyczne

1.1 Podstawa prawna

Strategia Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030 jest strategią rozwoju gminy w rozumieniu Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40). W 2020 r. wszedł w życie nowy pakiet przepisów dotyczących polityki rozwoju – Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 1079 z późn. zm.), której celem jest realizacja postanowień Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) w zakresie ujednoczenia systemu zarządzania rozwojem Polski i stopniowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii (krajowej, wojewódzkiej, gminnej i ponadlokalnej). Ponadto, z nowelizacji przepisów wynika konieczność integracji wymiaru społecznego i gospodarczego ze sferą przestrzenną w dokumentach strategicznych.

Podstawę do opracowania niniejszego dokumentu stanowi Uchwała nr L/509/22 Rady Miejskiej w Pabianicach z dnia 14 lipca 2022 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030, w tym trybu konsultacji.

Struktura dokumentu wynika natomiast z zapisów ustawy o samorządzie gminnym, która stanowi, że strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy oraz określa w szczególności¹:

- *cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;*
- *kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;*
- *oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia;*
- *model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;*
- *ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;*
- *obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 1668 oraz z 2021 r. poz. 1038 i 1834) wraz z zakresem planowanych działań;*
- *obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;*
- *system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;*
- *ramy finansowe i źródła finansowania.*

¹ Art. 10e ust. 3 pkt 1-9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40)

Niniejsza Strategia zawiera każdy z powyższych elementów, a ich opracowanie uwzględniło zarówno aspekt społeczny i gospodarczy, jak i przestrzenny. Ponadto, dokument został opracowany zgodnie z najlepszymi praktykami oraz wskazówkami zawartymi w opracowaniu *Poradnik Praktyczny. Strategia Rozwoju Gminy*, przygotowanym na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

1.2 Komplementarność

Rozdział odnosi się do Art. 10f. ust. 2. ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40): *Projekt strategii rozwoju gminy opracowuje wójt oraz przedkłada go zarządowi województwa w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa.*

Strategia Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030 jest spójna z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym, ze szczególnym uwzględnieniem:

- *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030,*
- *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030,*
- *Strategii Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+,*
- *Strategii Rozwoju Powiatu Pabianickiego 2030,*
- *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Pabianic,*
- *Programu Rewitalizacji Pabianic,*
- *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic na lata 2022-2027.*

Dzięki uwzględnieniu zapisów nadrzędnych dokumentów strategicznych i planistycznych możliwe jest zapewnienie komplementarności zaplanowanej interwencji na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym. Zapisy *Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030* wpisują się przede wszystkim w ustalenia i rekomendacje dotyczące kształtowania i prowadzenia polityki rozwojowej w kraju i województwie łódzkim, co stanowiło bazę do opracowania interwencji strategicznej. Ponadto, jej treść koresponduje z równorzędnymi strategiami, planami i programami, dzięki czemu możliwe będzie realizowanie spójnej polityki rozwojowej w regionie.

Dokumenty strategiczne i planistyczne

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej w perspektywie do 2030 r., wyznaczającym model rozwoju regionalnego Polski. Dokument przedstawia działania i zadania, jakie należy podjąć na szczeblu

wojewódzkim, powiatowym i lokalnym, aby osiągnąć główny cel, jakim jest społecznie i terytorialnie zrównoważony rozwój kraju. Główny cel polityki regionalnej wsparto trzema celami szczegółowymi:

1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym,
2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych,
3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Zapisy *Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030* są komplementarne z każdym z celów strategicznych zawartych w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030*.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem strategicznym samorządu województwa. W dokumencie przedstawiono wizję i cele polityki regionalnej w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym oraz działania niezbędne do ich osiągnięcia. Zaprezentowane w *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030* (SRWŁ 2030) działania koncentrują się na przeciwdziałaniu negatywnym zjawiskom oraz wzmacnianiu wewnętrznych potencjałów. Zgodnie z założeniami wizji SRWŁ 2030, województwo łódzkie w 2030 r. to *harmonijnie rozwijające się województwo w centrum polski, przyjazne rodzinom, mieszkańcom miast i obszarów wiejskich. Region, w którym nowoczesna gospodarka idzie w parze z ochroną walorów kulturowych i przyrodniczych*. W *Strategii* wskazano ponadto trzy cele strategiczne, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia zakładanych rezultatów. Dodatkowo, w dokumencie wskazano jeden cel horyzontalny: *Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzany region*. W poniższej tabeli przedstawiono zakres komplementarności celów wyznaczonych w *Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030* z zapisami *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030*.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030	Strategia Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030
1. Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka	3. Rozwój przedsiębiorczości i poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy
2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans	1. Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych oraz realizacja efektywnej polityki społecznej i mieszkaniowej
3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń	6. Prowadzenie efektywnej polityki przestrzennej, ochrona środowiska i adaptacja miasta do zmian klimatu

Strategia Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+

Strategia Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+ (SRŁOM 2020+) pełni funkcję ogólnej Strategii Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego oraz operacyjnej Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Zgodnie z przyjętą wizją, ŁOM będzie *zrewitalizowanym, doskonale skomunikowanym obszarem koncentracji „przemysłów spotkań” i kreatywnego wykorzystania kapitału ludzkiego i społecznego*. W Strategii wyznaczono również 5 celów strategicznych, które przedstawiono w poniższej tabeli wraz z zakresem komplementarności zapisów *Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030* z zapisami *Strategii Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+*.

Strategia Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+	Strategia Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030
1. Wzmocnienie funkcji metropolitalnych i spójności obszaru metropolitalnego	1. Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych oraz realizacja efektywnej polityki społecznej i mieszkaniowej
2. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych w miastach	6. Prowadzenie efektywnej polityki przestrzennej, ochrona środowiska i adaptacja miasta do zmian klimatu
3. Budowa zintegrowanego i zrównoważonego systemu transportu metropolitalnego	5. Rozwój sprawnego systemu transportowego i infrastruktury sieciowej
4. Rozwój gospodarki zasobooszczędnej i niskoemisyjnej oraz ochrona środowiska przyrodniczego	6. Prowadzenie efektywnej polityki przestrzennej, ochrona środowiska i adaptacja miasta do zmian klimatu
5. Rozwój nowoczesnego kapitału ludzkiego oraz silnego informacyjnego społeczeństwa obywatelskiego	1. Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych oraz realizacja efektywnej polityki społecznej i mieszkaniowej

Strategia Rozwoju Powiatu Pabianickiego 2030

Strategia Rozwoju Powiatu Pabianickiego 2030 (SRPP 2030) jest kluczowym dokumentem z punktu widzenia rozwoju powiatu. W dokumencie wyznaczono długofalowe cele i kierunki jego rozwoju oraz określono stan, do którego samorząd powinien dążyć poprzez podejmowanie odpowiednich inicjatyw na rzecz opracowanych celów strategicznych i operacyjnych. Zgodnie z zapisami SRPP 2030, *misją powiatu pabianickiego jest wykorzystanie dogodnych warunków rozwoju wynikających z lokalizacji, wysokiej jakości środowiska naturalnego oraz możliwości jakie niesie polityka Unii Europejskiej w połączeniu ze wspieraniem rozkwitu gospodarczego obszaru*. Założenia *Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030* są spójne z każdym z celów strategicznych zawartych w *Strategii Rozwoju Powiatu Pabianickiego 2030*:

1. Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej w zgodzie z Europejskim Zielonym Ładem,
2. Poprawa, rozwój i podniesienie jakości usług publicznych,

3. Prowadzenie polityki rozwoju w oparciu o potencjały endogeniczne powiatu.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Pabianic

Studium pełni rolę koordynującą w planowaniu i programowaniu rozwoju miasta – zawiera bowiem ustalenia dla zadań i przedsięwzięć zawartych w strategiach, planach inwestycyjnych oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. W dokumencie określono zasady ochrony środowiska, jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego, dzięki czemu rozwój gospodarczy i cywilizacyjny miasta Pabianic będzie następować przy jednoczesnym poszanowaniu i racjonalnym wykorzystaniu walorów środowiska przyrodniczego, a respektowanie założeń dokumentu zapewni równowagę między rozwojem infrastruktury a ochroną wartości przyrodniczych i kulturowych.

Program Rewitalizacji Pabianic – kompleksowa podstawa wyprowadzania zdegradowanych obszarów miasta ze stanu kryzysu

Program rewitalizacji to wieloletni program działań w sferach: społecznej, ekonomicznej, przestrzennej, infrastrukturalnej i środowiskowej. Jego celem jest wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenie warunków do ich zrównoważonego rozwoju. Program ten stanowi zatem narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach procesu rewitalizacji. Zgodnie z założeniami, głównym celem rewitalizacji jest *wzmocnienie roli centrum Pabianic poprzez aktywną rewitalizację obszarów zdegradowanych i stymulowanie procesów rozwojowych z wykorzystaniem potencjału miejsca*. Dla osiągnięcia zakładanych rezultatów, w dokumencie wyznaczono również trzy cele strategiczne:

- Cel 1. Zahamowanie procesów degradacji i odbudowanie silnej społeczności obszaru rewitalizacji,
- Cel 2. Odbudowanie funkcji centralnej i budowanie wśród mieszkańców pozytywnego wizerunku dobrze funkcjonującego centrum Pabianic – w oparciu o jego walory przestrzenne, przyrodnicze i możliwości rozwoju,
- Cel 3. Skuteczne inspirowanie mieszkańców do zaangażowania się w procesy dotyczące miasta poprzez korzystanie z narzędzi partycypacji społecznej i promocji.

Założenia *Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030* są spójne z każdym z celów *Programu Rewitalizacji Pabianic*.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic na lata 2022-2027

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic na lata 2022-2027 to dokument wyznaczający najważniejsze kierunki działań mające na celu doprowadzenie do zmiany

niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie miasta. Misją zawartą w Strategii jest *umożliwienie realizatorom lokalnej polityki społecznej świadczenia skoordynowanych i kompleksowych działań w stosunku do rodzin, dzieci, seniorów, osób z niepełnosprawnościami i zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także kreowanie rozwiązań temu służących, przez zapewnienie im godnych i bezpiecznych warunków życia w lokalnym środowisku*. Dla osiągnięcia zakładanych rezultatów wyznaczono siedem celów strategicznych:

- Cel 1. Rozwój komplementarnego systemu wsparcia pabianickich rodzin,
- Cel 2. Poprawa jakości życia i funkcjonowania w społeczności lokalnej osób z niepełnosprawnościami i osób starszych,
- Cel 3. Tworzenie warunków sprzyjających poprawie sytuacji życiowej i społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi,
- Cel 4. Rozwijanie profilaktyki oraz działań służących rozwiązywaniu problemów uzależnień,
- Cel 5. Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- Cel 6. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- Cel 7. Zapobieganie ubóstwu i marginalizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cele te będą realizowane poprzez wdrażanie kierunków działań w ramach Celu strategicznego 1. *Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych oraz realizacja efektywnej polityki społecznej i mieszkaniowej.*

Dokumenty planistyczne z zakresu gospodarki wodnej

Poza ustawą o samorządzie gminnym oraz ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, niniejsza Strategia uwzględnia także regulacje ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne (z 2022 r. poz. 2625 z późn. zm.). W art. 315 i art. 326 wspomnianej ustawy wskazano bowiem dokumenty planistyczne ważne w procesie gospodarowania wodami, które powinny zostać uwzględnione w strategiach rozwoju gminy. *Strategia Rozwoju Miasta Pabianice na lata 2023-2030* jest spójna z ustaleniami dokumentów planistycznych w zakresie gospodarki wodnej, w szczególności: planami gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planami zarządzania ryzykiem powodziowym i mapami zagrożenia powodziowego, a także planem przeciwdziałania skutkom suszy.

Jednym z podstawowych dokumentów planistycznych gospodarki wodnej jest Plan Gospodarowania Wodami. Jego zapisy określają cele środowiskowe dla poszczególnych części wód i obszarów chronionych.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry

Miasto Pabianice terytorialnie znajduje się na obszarze dorzecza Odry, na którym obowiązuje Plan Gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry. Plan ten należy do grupy podstawowych dokumentów planistycznych w gospodarowaniu wodami.

Aktualnie, w cyklu planistycznym 2012-2027 obowiązuje druga aktualizacja Planu gospodarowania wodami (II aPGW) zatwierdzona Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry. Plan ten stanowi podstawę do podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych na obszarze dorzecza i określa zasady gospodarowania nimi. Służy także koordynowaniu działań mających na celu osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód oraz ekosystemów od wód zależnych, poprawę stanu zasobów wodnych, poprawę możliwości korzystania z wód oraz zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody.

W poniższej tabeli 1 przedstawiono wykaz jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP), które zlokalizowane są na terenie miasta, zgodnie z II aPGW. Szczegółową charakterystykę JCWP i JCWPd na terenie miasta Pabianice według II aPGW przedstawiono natomiast w Tabeli 2 *Charakterystyka JCWP i JCWPd zlokalizowanych na terenie miasta wraz z przypisanymi działaniami wskazanymi w drugiej aktualizacji Programu Gospodarowania Wodami (II aPGW)*.

Tabela 1 Jednolite części wód powierzchniowych w granicach miasta Pabianice

Jednolite Części Wód Powierzchniowych	
Kod JCWP	Nazwa JCWP
W600009182869	Pałusznicza
RW600010183219	Ner do Dobrzyńki
RW600010183229	Dobrzyńka

Źródło: opracowanie własne na podstawie drugiej aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Odry (II aPGW)

W granicach gminy zlokalizowane są również jednolite części wód podziemnych: PLGW600072, PLGW600083. Na terenie gminy nie występują jeziora będące jednolitymi częściami wód powierzchniowych.

W oparciu o obowiązujący Plan na obszarze dorzecza Odry, jednolite części wód powierzchniowych charakteryzuje zły stan wód. Przedmiotowe JCWP zagrożone są ryzykiem nieosiągnięcia celu środowiskowego oraz posiadają ustalone derogacje ze względu na odroczenie terminów osiągnięcia celów środowiskowych. Jednolita część wód podziemnych PLGW600072 charakteryzuje się dobrym stanem wód, jej stan ilościowy i chemiczny jest niezagrożony, nie posiada ustalonych derogacji.

Jednolita część wód podziemnych PLGW600083 charakteryzuje się złym stanem wód, posiada zagrożony stan ilościowy oraz niezagrożony stan chemiczny.

Tabela 2 Charakterystyka JCWP i JCWPd zlokalizowanych na terenie miasta wraz z przypisanymi działaniami wskazanymi w drugiej aktualizacji Programu Gospodarowania Wodami (II aPGW)

Numer JCWP	Nazwa JCWP	Typologia JCW/status	OCENA STANU 2014-2019 (r.kl.jcwp od 2022) na podstawie oceny stanu GIOŚ i analizy eksperckiej		Działania
			Stan ogólny	Stan lub potencjał ekologiczny i chemiczny	
RW600009182869	Pałusznicza	Potok lub strumień nizinny/naturalna część wód	Zły stan wód	Słaby stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	<ul style="list-style-type: none"> • Uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami • Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami
RW600010183219	Ner do Dobrzyńki	Potok lub strumień nizinny piaszczysty/silnie zmieniona część wód	Zły stan wód	Umiarkowany potencjał ekologiczny, brak oceny stanu chemicznego	<ul style="list-style-type: none"> • Działania renaturyzacyjne • Uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami • Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami
RW600010183229	Dobrzyńka	Potok lub strumień nizinny piaszczysty/silnie zmieniona część wód	Zły stan wód	Umiarkowany potencjał ekologiczny, brak oceny stanu chemicznego	<ul style="list-style-type: none"> • Uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami • Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami
Numer JCWPD		Stan ogólny	Ocena stanu chemicznego	Ocena stanu ilościowego	Działania
PLGW600072		Dobry stan	dobry	dobry	<ul style="list-style-type: none"> • Ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP) • Wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP
PLGW600083		Słaby stan - Przekroczenie zasobów dyspozycyjnych w skali roku z powodu poboru odwodnieniowego	dobry	słaby	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenie zużycia wody w rolnictwie • Ograniczenie zużycia wody w przemyśle • Dodatkowy przegląd udzielonych pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych • Opracowanie dodatku do dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne ujęcia wód podziemnych

				<ul style="list-style-type: none">• Weryfikacja zasobów eksploatacyjnych ujęć wód podziemnych ustalonych na podstawie dokumentacji hydrogeologicznych wykonanych przed 2004 r.
--	--	--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie Projektu drugiej aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Odry

Aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju

Program Wodno-Środowiskowy Kraju jest jednym z podstawowych dokumentów planistycznych w zakresie ochrony, gospodarowania i zarządzania zasobami wodnymi w Polsce. Został opracowany w celu programowania i koordynowania działań, które zmierzają do realizacji celów środowiskowych, takich jak:

- nie pogarszanie stanu części wód;
- osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla naturalnych części wód powierzchniowych, dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny dla sztucznych i silnie zmienionych części wód oraz dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych;
- spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawodawstwie, w odniesieniu do obszarów chronionych;
- zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji.

Aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju (aPWŚK) uwzględnia podział na poszczególne kategorie jednolitych części wód powierzchniowych, podziemnych i obszarów chronionych.

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry

Głównym celem planu zarządzania ryzykiem powodziowym jest zminimalizowanie możliwych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, a także środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej.

W dokumencie wyznaczono trzy cele główne:

1. Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego,
2. Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego,
3. Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym.

Teren miasta Pabianice zlokalizowany w regionie wodnym Warty, administrowany przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu znajduje się:

- poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) Prawa wodnego, tj. obszarem, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. b) Prawa wodnego, tj. obszarem, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,

- poza obszarem, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%,
- poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. c) Prawa wodnego, tj. obszarem między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału,
- poza obszarem narażonym na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wału przeciwpowodziowego.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Jednym z głównych dokumentów planistycznych w gospodarowaniu wodami o zasięgu ogólnokrajowym jest Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS), który zawiera analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych, propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych, propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji, jak również katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Najważniejsze cele wymienione w dokumencie to:

- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy,
- zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy,
- edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy,
- formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Miasto Pabianice położone jest:

- prawie w całości na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy atmosferycznej oraz nieznacznie na terenie silnie zagrożonym występowaniem suszy atmosferycznej,
- w całości na terenie umiarkowanie zagrożonym występowaniem suszy hydrologicznej,
- prawie w całości na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy rolniczej i nieznacznie na terenie silnie zagrożonym występowaniem suszy rolniczej,
- w całości na terenie słabo zagrożonym występowaniem suszy hydrogeologicznej.

W łącznym zestawieniu Miasto Pabianice klasyfikuje się jako obszar prawie w całości silnie zagrożony suszą oraz w centralnej części obszar umiarkowanie zagrożony występowaniem suszy.

Wszelkie działania należy realizować z uwzględnieniem zapisów planów zarządzania ryzykiem powodziowym i planu przeciwdziałania skutkom suszy.

1.3 Metodyka opracowania strategii

Prace nad *Strategią Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030* obejmowały szereg działań skoncentrowanych na określeniu aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej miasta, a następnie wyznaczeniu ramowego planu działań zmierzających do poprawy warunków jego funkcjonowania w każdej ze sfer. Poniżej przedstawiono metodykę opracowania dokumentu w odniesieniu do poszczególnych etapów i procedur z tym związanych.

<p>Opracowanie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej</p> 	<p>Pierwszym etapem prac nad dokumentem było opracowanie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta Pabianic. Diagnoza przeprowadzona została w oparciu o metodę triangulacji metodologicznej, wykorzystującej ilościowe i jakościowe techniki badawcze. Celem diagnozy było rozpoznanie problemów społeczno-gospodarczo-przestrzennych oraz dokonanie oceny zasobów służących zaspokojeniu potrzeb społecznych, gospodarczych i przestrzennych miasta Pabianice. W ramach prac diagnostycznych przeprowadzono:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analizę desk research (analiza danych zastanych), • Badania ilościowe (badanie ankietowe), • Badania jakościowe (badania fokusowe i indywidualne wywiady). <p>Część diagnostyczna stanowiła podstawę do wypracowania kluczowych wniosków na temat miasta. Wnioski z opracowanej diagnozy stanowią integralną część Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030 i znajdują się w rozdziale Wnioski z diagnozy. Synteza diagnozy stanowi natomiast załącznik do Strategii.</p>
<p>Analiza SWOT</p> 	<p>Analiza SWOT ma na celu integrację informacji zebranych na wcześniejszych etapach analizy strategicznej. W jej ramach dokonano kategoryzacji uwarunkowań i czynników wpływających na funkcjonowanie miasta, które następnie posłużyły do zdefiniowania jego mocnych i słabych stron oraz określenia szans i zagrożeń mających wpływ na jego rozwój. Zidentyfikowane elementy stanowiły podstawę do wypracowania celów i kierunków działań w ramach interwencji strategicznej.</p>
<p>Opracowanie misji i wizji</p> 	<p>Misja nakreśla kierunek, w jakim będą zmierzać podejmowane w ramach interwencji strategicznej działania. Wizja stanowi natomiast opis pożądanego stanu Pabianic w perspektywie długookresowej. Ich założenia wypracowano z udziałem mieszkańców miasta, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz członków Zespołu ds. Strategii na drodze warsztatów strategicznych.</p>
<p>Sformułowanie celów</p> 	<p>Cele strategiczne zostały sformułowane na podstawie wniosków z diagnozy oraz z uwzględnieniem kluczowych potencjałów Pabianic i barier rozwojowych. Stanowią one przede wszystkim odpowiedź na problemy zidentyfikowane na etapie diagnostycznym, a ich zdefiniowanie pozwala na określenie kierunków działań. Odnoszą się ponadto bezpośrednio do wypracowanej misji i wizji miasta.</p>

<p>Opracowanie modelu funkcjonalno-przestrzennego</p> 	<p>Model struktury funkcjonalno-przestrzennej stanowi zilustrowanie założeń opracowywanego dokumentu. Za jego pomocą prezentowane są główne elementy strategii, a jego forma graficzna przyczynia się do łatwiejszego odbioru określonych kierunków rozwoju i wypracowanej wizji.</p>
<p>Opracowanie części wdrożeniowej</p> 	<p>Ostatnim etapem prac nad strategią jest sporządzenie części wdrożeniowej, zawierającej najważniejsze informacje na temat systemu realizacji, monitoringu, ewaluacji oraz aktualizacji dokumentu. Ponadto, w tej części określono m.in. podmioty zaangażowane w realizację strategii oraz wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych. Strategia określa także ramy finansowe i źródła finansowania, które ułatwiają ocenę możliwości jej realizacji.</p>
<p>Konsultacje i opiniowanie projektu strategii</p> 	<p>Wśród podmiotów, które uprawnione są do zaopiniowania strategii, wskazuje się sąsiednie gminy i ich związki, lokalnych partnerów społeczno-gospodarczych oraz Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Poznaniu. Kluczowym podmiotem wydającym opinię jest również Zarząd Województwa Łódzkiego. Istotną rolę odgrywają również mieszkańcy, którzy również mają możliwość zgłaszania uwag do projektu strategii.</p>
<p>Przeprowadzenie procedury środowiskowej</p> 	<p>Weryfikacja zapisów przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi pozwoliła na ocenę, czy zaproponowane przedsięwzięcia uwzględniają kwestie związane ze środowiskiem w wystarczającym stopniu i czy możliwe jest odstępianie od przeprowadzenia prognozy oddziaływania na środowisko, czy konieczne jest opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko.</p>

1.4 Obszary Strategicznej Interwencji

Rozdział odnosi się do Art. 10e. ust. 3. pkt 6) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40) wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 2094), wraz z zakresem planowanych działań.

Wskazanie obszarów strategicznej interwencji (OSI) jest obowiązkowym elementem strategii rozwoju gminy. Zgodnie z definicją, przez obszar strategicznej interwencji rozumie się „określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych,

możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne².

W przypadku Pabianic kluczowe znaczenie odgrywa *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030*, która została przyjęta Uchwałą Nr XXXI/414/21 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 6 maja 2021 r. W dokumencie tym wskazano OSI krajowe wyznaczone w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030), które kluczowe są dla województwa łódzkiego oraz zidentyfikowano OSI regionalne.

Wśród OSI krajowych istotnych z punktu widzenia województwa łódzkiego wymienia się **OSI Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze** oraz **OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją**. Pabianice nie wpisują się w żaden obszar strategicznej interwencji z poziomu krajowego.

Na poziomie regionalnym w *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030* wskazano natomiast 5 OSI wyznaczonych w oparciu o zidentyfikowane lub potencjalne powiązania funkcjonalne, a także zidentyfikowane uwarunkowania społeczne, gospodarcze i przestrzenne świadczące o występowaniu barier rozwojowych, bądź stanowiących istotny potencjał rozwojowy.

Tabela 3 OSI regionalne wskazane w *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030*

Krajowe	Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze		Miasta odzyskanych szans
	Obszar zagrożony trwałą marginalizacją		Obszar aktywnej integracji
Regionalne	Obszar walorów turystyczno-środowiskowo-rolnych		Obszar zielonej gospodarki
	Obszar transformacji górniczo-energetycznej		Obszar Nowej Energii
	Miejskie obszary funkcjonalne		Miejskie Obszary Funkcjonalne

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030*

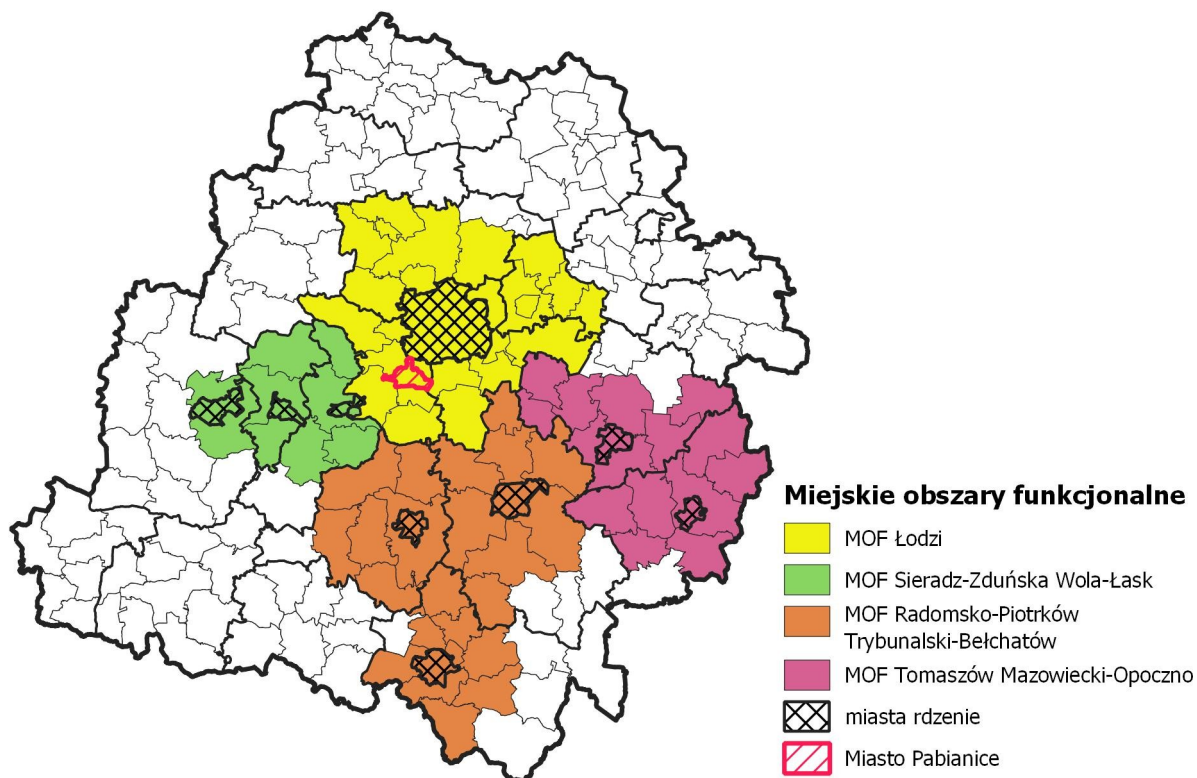
Zgodnie z założeniami, do wyznaczonych obszarów skierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje, zwłaszcza gospodarcze i infrastrukturalne lub inwestycje w zasoby ludzkie, a także rozwiązania regulacyjne.

Miasto Pabianice, ze względu na silne powiązania przestrzenno-funkcjonalne z Łodzią, wpisuje się w **OSI Miejskie Obszary Funkcjonalne** (MOF Ośrodka Wojewódzkiego – Łodzi). Delimitacja MOF województwa łódzkiego została przeprowadzona na bazie analizy obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej ośrodków miejskich i wiejskich. Dla Miejskich Obszarów Funkcjonalnych szczególnie istotna będzie realizacja zintegrowanych, kompleksowych projektów dotyczących m.in. rozwoju

² Art. 5. ust. 6b ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 225)

zrównoważonego transportu publicznego, zwiększania efektywności energetycznej, poprawy stanu środowiska przyrodniczego, szczególnie w zakresie jakości powietrza, wzrostu atrakcyjności osadniczej, wsparcia rozwoju kształcenia i szkolenia zawodowego oraz rozwoju kultury, turystyki i rekreacji.

Grafika 1 OSI miejskie obszary funkcjonalne

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

W nowej perspektywie finansowej 2021-2027 dla Miejskich Obszarów Funkcjonalnych przewidziano wsparcie w postaci Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). W przypadku MOF Łódź rolę Strategii ZIT pełni *Strategia Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+* (SRŁOM 2020+), zgodnie z którą partnerskie gminy będą realizowały wspólnie 5 celów strategicznych:

- 1.** Wzmocnienie funkcji metropolitalnych i spójności obszaru metropolitalnego,
- 2.** Rewitalizacja obszarów zdegradowanych w miastach,
- 3.** Budowa zintegrowanego i zrównoważonego systemu transportu metropolitalnego,
- 4.** Rozwój gospodarki zasobooszczędnej i niskoemisyjnej oraz ochrona środowiska przyrodniczego,
- 5.** Rozwój nowoczesnego kapitału ludzkiego oraz silnego informacyjnego społeczeństwa obywatelskiego.

W *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030* wyznaczono również najważniejsze kierunki działań rozwojowych miast i obszarów wiejskich. Ze względu na występujące w miastach

województwa łódzkiego problemy, w dokumencie wskazano na konieczność podejmowania działań ukierunkowanych na ich niwelowanie, bądź zapobieganie ich negatywnym skutkom. Ich przykłady przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 4 Kierunki działań rozwojowych miast i obszarów wiejskich zawartych w Strategii Rozwoju Woj. łódzkiego 2030

Problematyka	Kierunki działań
Silna i utrwalona depopulacja	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu zdrowia ludności • Wzmocnienie gospodarcze miast • Wzrost atrakcyjności osadniczej miast
System transportowy miast	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój systemu transportu zbiorowego • Uzupełnianie sieci drogowej • Modernizacja istniejących i budowa nowych szlaków kolejowych • Wspieranie infrastruktury ekologicznych środków transportu indywidualnego
Adaptacja do zmian klimatu	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększanie odporności miast na zmiany klimatu • Polepszanie stanu środowiska przyrodniczego
Spójność społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie inicjatyw oddolnych
Zarządzanie	<ul style="list-style-type: none"> • Wdrażanie koncepcji inteligentnych miast (smart city) – rozwój infrastruktury teleinformatycznej i technologii informacyjno-komunikacyjnych, inwestowanie w wiedzę i umiejętności mieszkańców, zwiększanie dostępności e-usług, zwiększanie partycypacji społecznej w procesach decyzyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

1.5 Wnioski z diagnozy strategicznej

Rozdział odnosi się do art. 10e. ust. 3. ustawy o samorządzie gminnym (Dz. U. 2023 r. poz. 40) wskazującego, że Strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057, z 2022 r. poz. 1079, 1846)), przygotowanej na potrzeby tej strategii.

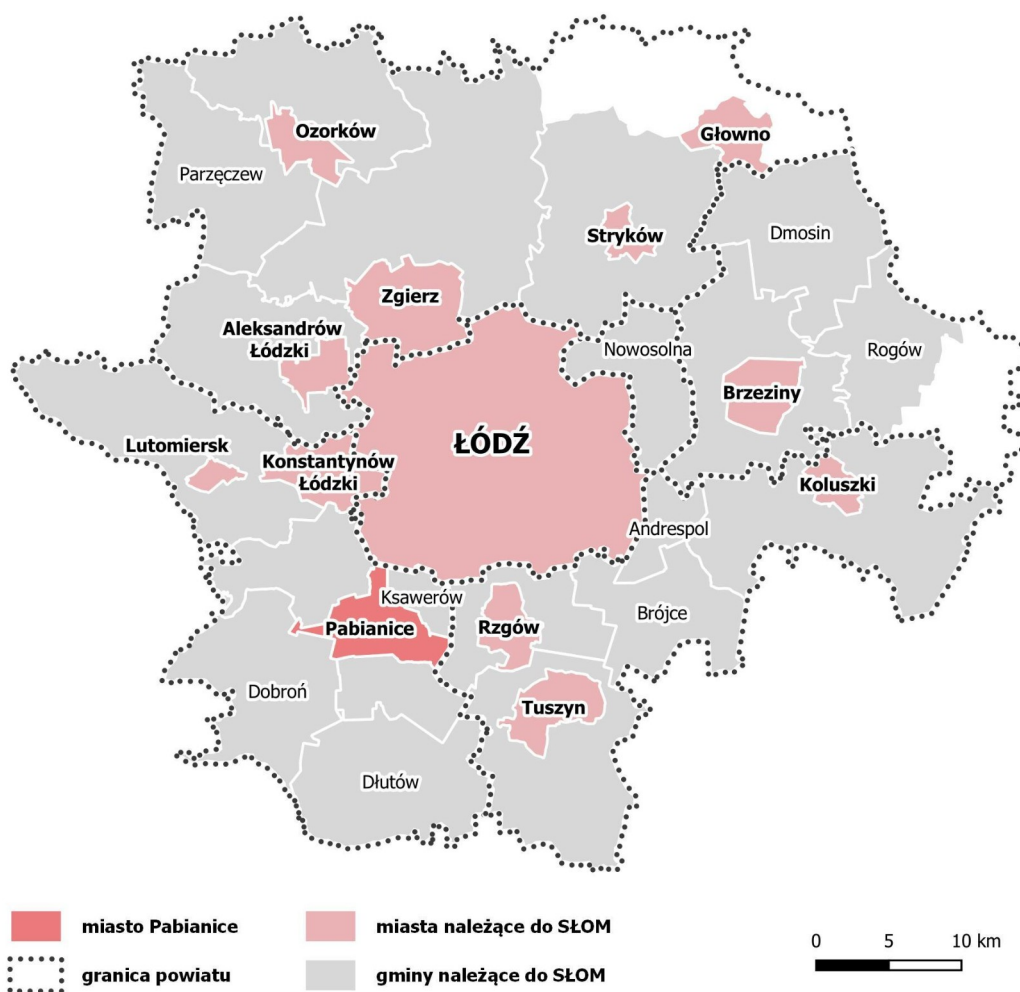
Charakterystyka miasta

Miasto Pabianice położone jest w województwie łódzkim i jest siedzibą powiatu pabianickiego. Obejmuje obszar 33 km², który zamieszkuje ok. 63 tys. osób³. Charakteryzuje się dużą gęstością zaludnienia, wynoszącą 1 887 os./km². Należy do Stowarzyszenia Łódzki Obszar Metropolitalny (SŁOM), którego celem jest wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego. SŁOM tworzy 30 jednostek samorządu terytorialnego pięciu powiatów: Miasta Łodzi, brzezińskiego, łódzkiego – wschodniego, pabianickiego i zgierskiego. Miasto Pabianice graniczy z następującymi gminami: gminą wiejską Pabianice, gminą Dobroń, gminą Ksawerów, gminą Rzgów oraz Miastem Łódź. Pabianice cechuje atrakcyjna lokalizacja – położone jest bowiem blisko miasta wojewódzkiego, w centrum geograficznym kraju, w pobliżu głównych szlaków komunikacyjnych.

³ Prezentowane w zestawieniach dane demograficzne oraz dane wskaźnikowe zawarte w dokumencie Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030 opracowane zostały przed opublikowaniem przez Główny Urząd Statystyczny danych zgromadzonych w Narodowym Spisie Powszechnym 2021 (NSP 2021), dlatego mogą nieznacznie odbiegać od wyników danych spisowych, które nie zostały jeszcze w pełni opublikowane. W związku z tym, w Strategii wykorzystywane są dane i wartości wskaźnikowe aktualne na czas opracowywania dokumentu. Przed opublikowaniem danych NSP 2021 GUS wskazywał, iż Pabianice w 2021 r. zamieszkiwało 63 023 osób. Z danych spisowych wynika, że liczba mieszkańców była niższa i wynosiła 62 954. Informacje te należy mieć na uwadze w trakcie aktualizacji zapisów Strategii w kolejnych latach.

Tabela 5 Położenie miasta Pabianic względem gmin należących do Stowarzyszenia Łódzki Obszar Metropolitalny

Źródło: opracowanie własne.

Analiza danych zastanych i wnioski z badania ankietowego

W ramach prac nad *Strategią Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030* przeprowadzono diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej miasta, która opierała się na analizie danych zastanych oraz badaniach: jakościowym i ilościowym. Celem diagnozy było rozpoznanie problemów społeczno-gospodarczo-przestrzennych oraz ocena zasobów służących zaspokojeniu potrzeb społecznych, gospodarczych i przestrzennych miasta Pabianic.

Poniżej przedstawiono wnioski z diagnozy, które zestawiono w podziale na trzy główne sfery: społeczną, gospodarczą i przestrzenną.

Sfera społeczna

najważniejsze dane

Spadek liczby ludności	63 023 mieszkańców Pabianic w 2021 r. – spadek liczby ludności o 7,8% w latach 2012-2021, prognozowany spadek o 5,8% do 2030 r. (do 59 370 mieszkańców)
Ujemne saldo migracji	-4,2 na 1 000 ludności w 2021 r.
Ujemny przyrost naturalny	-10,6 na 1 000 ludności w 2021 r.
Udział osób powyżej 65. roku życia w populacji	23,7% w 2021 r.
Imprezy organizowane przez ośrodki kultury	157 imprez w 2021 r., w których udział wzięło 30 614 osób
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne działające w mieście	35 fundacji i 119 stowarzyszeń i organizacji społecznych w 2021 r.
Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową	22,7% w 2021 r.
Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	108,8% w 2021 r.
Współczynnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych	96,7% w 2021 r.
Zasoby mieszkaniowe	31 338 mieszkań (490 na 1 000 ludności) w 2021 r.

Źródło danych: BDL GUS.

Sfera społeczna

najważniejsze wnioski

1. Aktualnie w Pabianicach obserwuje się dwa trendy demograficzne. Jednym z nich jest napływ nowych mieszkańców, przede wszystkim z Łodzi i pobliskich wsi. Mieszkańcy miasta wojewódzkiego wybierają Pabianice ze względu na niższe ceny nieruchomości, natomiast ludność z gmin wiejskich przyciąga większa dostępność usług publicznych. Drugim, silniejszym trendem jest jednak stopniowe wyludnianie się miasta. Od 2012 r. liczba mieszkańców Pabianic stopniowo maleje, a prognozy demograficzne wskazują na dalsze zmniejszanie populacji w perspektywie 2030 r. Pabianice wpisują się zatem w ogólnopolski trend depopulacji dużych i średnich miast, co wynika z atrakcyjności osiedleńczej terenów podmiejskich i wiejskich. O zjawisku suburbanizacji świadczą dane dotyczące migracji – w latach 2017-2021 w przypadku miasta Pabianic saldo migracji osiągało ujemne wartości (- 4,2 na 1 000 osób w 2021 r.), przy czym w sąsiedniej gminie wiejskiej Pabianice odnotowywano rokrocznie znaczny przyrost liczby mieszkańców. Przyczyną przenoszenia się ludności z miast na tereny podmiejskie są przede wszystkim większa dostępność odpowiednich działek budowlanych i ich niższe ceny. Zauważalne są preferencje do zamieszkania w domach jednorodzinnych z uwagi na prywatność, jaką zapewnia dom oraz dostęp do zieleni, własnego ogródka. Obowiązujące w mieście plany miejscowe (MPZP) uwzględniają tereny pod zabudowę jednorodziną, jednak działki w mieście są za małe. Ponadto, zauważalny jest problem niskiej jakości powietrza – w starszej zabudowie wykorzystywane są nieefektywne i nieekologiczne źródła ciepła, co przyczynia się do zwiększonej emisji zanieczyszczeń.
2. W mieście realizowane są inwestycje, które zmierzają do poprawy jakości życia w każdym z wymiarów. W ostatnich latach odnotowano zmiany w kwestii rozbudowy i modernizacji sieci drogowej, rewitalizacji terenów zielonych, czy rozwoju bazy sportowo-rekreacyjnej. Zmienia się polityka miasta – miasto „pozbywa się” działek na rzecz prywatnych inwestorów, przede wszystkim zauważalne jest natężenie inwestycji deweloperskich, co wpływa na rozwój bazy mieszkaniowej.
3. Pabianice charakteryzują się dobrze rozwiniętą siecią placówek szkolnych i wychowawczych. Połowa mieszkańców biorących udział w badaniu ankietowym pozytywnie oceniła dostępność przedszkoli, jednak dostępność żłobków wypadła nieco gorzej (24,2% pozytywnych odpowiedzi). Mimo iż w ostatnich latach w Pabianicach zauważalny jest rozwój bazy żłobkowej i wzrost liczby dostępnych miejsc (z 256 miejsc w 2017 r. do 392 miejsc w 2021 r.), znaczący odsetek respondentów nie jest zadowolony z obecnej oferty, co może wynikać z faktu, iż w niektórych rejonach miasta ich dostępność wciąż jest zbyt mała. Istnieją jednak również oddziały, w których obłożenie jest niepełne i żłobki te wciąż oferują wolne miejsca.
4. Z danych zebranych w trakcie badań i analiz wynika, że stopniowo zmienia się zakres potrzeb i oczekiwań mieszkańców dotyczących oferty usług publicznych. Obszarem wymagającym interwencji jest przede wszystkim oferta handlowo-gastronomiczna i rozrywkowa, gdyż w Pabianicach brakuje miejsc do spędzania wolnego czasu. Atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego była jednym z najistotniejszych kierunków rozwoju miasta wskazywanym przez respondentów biorących udział w badaniu ankietowym. W odniesieniu do postępujących procesów globalizacji i wzrastającego znaczenia cyfryzacji, istotne jest również usprawnianie procesów rozwojowych poprzez rozwój społeczeństwa informacyjnego i wdrażanie e-usług, co przyczyni się m.in. do zwiększenia dostępności usług publicznych. Wiąże się to jednak z koniecznością wprowadzania nowych standardów

telekomunikacji i infrastruktury informatycznej.

	<h2 style="text-align: center;">Sfera gospodarcza</h2> <p style="text-align: center;">najważniejsze dane</p>
Utrata dawnych funkcji	Pabianice jako tzw. sypialnia Łodzi
Wzrost przedsiębiorczości	Wzrost liczby podmiotów gospodarczych o 6,1% w latach 2017-2021
Podmioty wpisane do rejestru REGON	7 418 podmiotów gospodarczych (1 177 na 10 tys. ludności) w 2021 r.
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	5 577 osób (885 na 10 tys. ludności) w 2021 r.
Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	4,8% w 2021 r.
Dochody gminy	6 186 zł na 1 mieszkańca w 2021 r.
Udział wydatków inwestycyjnych w ogólnych wydatkach	21,4% w 2021 r.

Źródło danych: BDL GUS.

	<h2 style="text-align: center;">Sfera gospodarcza</h2> <p style="text-align: center;">najważniejsze wnioski</p>
---	---

- 2.** W ostatnich latach miasto utraciło swoje dawne funkcje gospodarcze na rzecz przejmowania roli tzw. sypialni stolicy regionu, a co za tym idzie koncentrowania się na świadczeniu funkcji mieszkaniowych. W latach 50. i 60. Pabianice były liczącym się w regionie miastem przemysłowym – swoją działalność prowadziły tu duże przedsiębiorstwa takie jak Pabianickie Zakłady Przemysłu Bawełnianego „Pamotex” i Państwowe Zakłady Przemysłu Bawełnianego „Dobrzyńka” („Pawelana”). Z przeprowadzonych badań wynika, iż obecnie jednym z głównych powodów opuszczania miasta przez mieszkańców jest niska dostępność atrakcyjnych miejsc pracy. Aktualny profil gospodarczy miasta nie jest jednoznaczny: niegdyś było ono ośrodkiem przemysłu włókienniczego, obecnie istotną rolę w strukturze gospodarczej odgrywa przemysł farmaceutyczny i logistyka, jednak na nieporównywalnie mniejszą skalę.
- 3.** Lokalny rynek pracy jest słabo zdywersyfikowany. Młodzi ludzie często wyjeżdżają za pracą do większych miast, bądź nie wracają ze studiów ze względu na fakt, iż w Pabianicach

brakuje miejsc pracy dla osób z wyższym wykształceniem. Mieszkańcy znajdują zatrudnienie przede wszystkim w większych miastach – Łodzi i Warszawie lub w dużych firmach logistycznych (np. Amazon), które mają swoją siedzibę w ościennych gminach (gminy wiejskie: Pabianice, Ksawerów).

4. Istotnym potencjałem Pabianic jest dziedzictwo materialne. Zabytkowa architektura pounindustrialna od lat jest przebudowywana i dostosowywana do pełnienia nowych funkcji – przykładem jest m.in. Hotel Fabryka Wełny i Centrum Handlowe Tkalnia, które swoją nazwą nawiązują do dawnych funkcji obiektów i dziedzictwa przemysłowego Pabianic. To dziedzictwo i historia miasta podkreślane są również poprzez wytyczanie szlaków turystycznych (pieszych i rowerowych), prowadzących przez lokalizacje zabytków związanych z manufakturami, tkalniami i innymi obiektami przemysłu włókienniczego. Cenny zasób miasta stanowią również drewniane budynki wpisane do ewidencji zabytków, które wymagają jednak gruntownych remontów i zabezpieczenia przed dalszą degradacją. Ponadto, istotnym wyróżnikiem Pabianic w skali regionalnej jest architektura renesansowa, która świadczy o długiej, bogatej historii miasta. Zabytkowa architektura i układ urbanistyczny Pabianic sprawiają, że miasto jest atrakcyjne wizualnie. Fakt ten wykorzystywany jest przez filmowców, którzy wybierają Pabianice jako lokalizację swoich planów filmowych. Kręcono tu m.in. wiele scen do filmu fabularnego pt. „Ziemia Obiecana” z 1974 w reżyserii Andrzeja Wajdy, a także sceny do seriali „Stawka większa niż życie”, czy „Czterej pancerni i pies” oraz wiele bardziej aktualnych produkcji. Potencjał turystyczny Pabianic nie jest jednak w pełni wykorzystywany – wizerunek miasta nie jest jednoznaczny, brakuje elementu, który wyróżniałby Pabianice wśród innych miast, pozwalał definiować i utożsamiać markę miasta z konkretnymi produktami lub wydarzeniami. Jest to ważny potencjał, który może w istotny sposób zmienić postrzeganie Pabianic przez mieszkańców oraz osoby z zewnątrz.

Sfera przestrzenna

najważniejsze dane

Udział terenów zieleni w powierzchni miasta	6,22% w 2021 r.
Liczba dni w roku, w których odnotowano przekroczenie polskich norm dobowych stężeń PM10	77 dni w 2021 r.
Dogodna lokalizacja i wysoka dostępność komunikacyjna	Bliskość Łodzi Przebieg drogi krajowej nr 14 (DK 14), bliska odległość dróg A1 i A2 Bliskość lotniska im. Władysława Reymonta
Liczba wozokilometrów komunikacji autobusowej	1 368 000 w 2021 r.
Długość dróg rowerowych	9,9 km (30,0 km na 1000 km ² powierzchni miasta) w 2021 r.
Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (MPZP)	29 MPZP obejmujących całą powierzchnię miasta w 2021 r.

Źródło danych: BDL GUS, Urząd Miejski w Pabianicach, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

Sfera przestrzenna

najważniejsze wnioski

1. **2.** Mocną stroną Pabianic jest przede wszystkim dogodna lokalizacja. Miasto charakteryzuje się wysoką atrakcyjnością inwestycyjną przede wszystkim ze względu na dogodne położenie i wynikającą z niego wysoką dostępność komunikacyjną. Przebieg drogi krajowej nr 14 (DK 14) oraz bliska odległość dróg A1 i A2, a także lotniska im. Władysława Reymonta sprawiają, że Pabianice są dobrze skomunikowane, w tym m.in. z Wrocławiem, Warszawą i Gdańskiem. Ponadto, bliskość Łodzi gwarantuje łatwy dostęp do szerokiego rynku zbytu i rynku pracy. Istotnym potencjałem w tym zakresie są również realizowane działania ukierunkowane na skomunikowanie Pabianic transportem szynowym, w tym m.in. gruntowna modernizacja linii tramwajowej Pabianice-Ksawerów-Łódź, budowa przystanku kolejowego Pabianice Północ i budowa na terenie Łodzi tunelu średnicowego, który znacząco skróci czas dotarcia transportem publicznym do centrum i zachodniej części Łodzi. Zmiany te będą pełniły szczególną rolę w rozwoju obszarów przylegających do linii tramwajowej oraz do stacji kolejowych Pabianice i Pabianice Północ.
- 3.** Dostępność terenów zielonych jest jednym z najlepiej ocenianych przez mieszkańców Pabianic biorących udział w badaniu ankietowym aspektów związanych ze środowiskiem. Do najgorzej ocenianych elementów ze sfery środowiskowej zalicza się natomiast jakość powietrza.
- 4.** Część mieszkańców biorących udział w badaniu ankietowym przyznaje, iż dostępność komunikacji miejskiej w Pabianicach jest dobra lub bardzo dobra, przede wszystkim ze względu na wysokiej jakości bazę autobusową i tramwajową, jednak znaczący odsetek respondentów wskazuje na negatywne strony tego aspektu. W mieście zauważalny jest bowiem problem niedostosowania oferty transportu publicznego do potrzeb mieszkańców (niska częstotliwość kursów, wykluczenie komunikacyjne peryferyjnych obszarów miasta). Ponadto, istotnym problemem w mieście są utrudnienia w ruchu drogowym związane z natężonym ruchem oraz wynikającymi z przedłużających się, jednocześnie prowadzonych remontów istotnych ciągów komunikacyjnych w mieście.

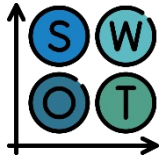
Z przeprowadzonych badań i analiz wynika, iż Pabianice znajdują się aktualnie w fazie transformacji. Prowadzone w ostatnich latach inwestycje przyczyniają się do poprawy infrastruktury technicznej miasta i sprawiają, że staje się ono coraz bardziej atrakcyjne pod kątem osiedleńczym. Zagospodarowuje się i modernizuje coraz więcej terenów zielonych i rekreacyjnych, rozwija się mieszkalnictwo. Infrastruktura i oferta miejska wymagają uzupełnienia, ale stanowią potencjał do stworzenia bazy usługowej i rekreacyjno-turystycznej dla powiatu. Ponadto, ze względu na wiele jednocześnie prowadzonych remontów drogowych i wynikającą z nich konieczność objazdów, komunikacja wewnętrzna jest nieefektywna i niekomfortowa. Zakłada się, że do połowy 2023 r. zostaną ukończone największe inwestycje (np. remont ul. Zamkowej), co pozwoli na ożywienie miasta i umożliwi ukierunkowanie dalszych działań na jego rozwój społeczno-gospodarczy.

Wśród kluczowych kierunków działań mających na celu poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej Pabianic powinny znaleźć się przedsięwzięcia ukierunkowane na zahamowanie odpływu ludności poprzez **poprawę jakości życia w mieście**. Istotną rolę powinna odgrywać tutaj **efektywna polityka mieszkaniowa**, co pozwoli na zapobieganie negatywnym skutkom suburbanizacji. **Zwiększenie zasobów mieszkaniowych**, przede wszystkim zapewnienie dostępności lokali odpowiednich dla osób o różnych poziomach dochodów, będzie trafną odpowiedzią na zmiany w strukturze społecznej i demograficznej Pabianic. Ujemny przyrost naturalny (-10,6 na 1 000 ludności) oraz wzrastający odsetek osób starszych w ogólnej liczbie mieszkańców (23,7% w 2021 r.) wymaga również realizacji **efektywnej polityki społecznej** ukierunkowanej na wsparcie rodziny oraz dostosowywania oferty usług publicznych oraz infrastruktury do potrzeb i oczekiwań seniorów.

Jednym z czynników nasilających problem starzenia się społeczeństwa w mieście jest odpływ młodych mieszkańców. Z przeprowadzonej diagnozy wynika, iż głównym powodem, dla którego młodzi ludzie opuszczają Pabianice, jest słabo zdywersyfikowany rynek pracy i niedostateczne możliwości znalezienia satysfakcjonującego zatrudnienia. Jednym z celów miasta na najbliższe lata powinno być zatem **kształtowanie dogodnych warunków do zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej**, co pozwoli na poprawę sytuacji na lokalnym rynku pracy. Istotne jest zarówno wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców, jak i **budowanie atrakcyjnej oferty inwestycyjnej**, a także promocja miasta i **rozwój jego funkcji turystycznych**, co przyczyni się do dywersyfikacji dostępnych miejsc pracy. W tym celu warto wykorzystać bogate dziedzictwo materialne Pabianic – zabytkową architekturę poindustrialną i możliwości, jakie daje jej przebudowa i zagospodarowanie na cele turystyczne.

Ze względu na postępujące zmiany klimatu, istotną kwestią w perspektywie najbliższych lat jest również **adaptowanie Pabianic do ich negatywnych skutków**. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury oraz prowadzenie efektywnej polityki przestrzennej powinno być jednym z priorytetów każdego z miast zmagających się z zanieczyszczeniem powietrza, które w przypadku braku podejmowania odpowiednich działań mogą się rokrocznie nasilać. W przypadku Pabianic istotnym problemem w sferze środowiskowej jest wykorzystywanie nieefektywnych i nieekologicznych źródeł ciepła, przyczyniających się do zwiększonej emisji zanieczyszczeń. W celu zapobiegania tego typu uciążliwościom należy skupić się na upowszechnieniu wykorzystania OZE oraz promocja postaw proekologicznych wśród mieszkańców. Ponadto, istotną kwestią jest komplementarny **rozwój infrastruktury sieciowej i drogowej** oraz budowanie sprawnego systemu komunikacji, co pozwoli na ograniczenie emisji zanieczyszczeń z transportu, a także wpłynie na zwiększenie komfortu mieszkańców poprzez zwiększenie dostępności komunikacyjnej miasta.

1.6 Analiza SWOT

Analiza danych zastanych oraz przeprowadzenie badań jakościowych i ilościowych pozwoliły na zidentyfikowanie kluczowych problemów i potencjałów Pabianic i stanowią podstawę do określenia celów i wytyczenia kierunków działań strategicznych. Strategia rozwoju powinna bowiem uwzględniać przedsięwzięcia, których realizacja pozwoli na przeciwdziałanie i niwelowanie negatywnych czynników stanowiących słabe strony miasta oraz wzmocnienie zidentyfikowanych szans rozwojowych i wykorzystanie potencjałów.

W celu usystematyzowania zebranych informacji, na bazie wypracowanych wniosków z diagnozy strategicznej przeprowadzono analizę SWOT. W jej ramach wyodrębniono:

Strengths – mocne strony (pozytywne uwarunkowania wewnętrzne), stanowiące potencjał rozwojowy miasta

Weaknesses – słabe strony (negatywne uwarunkowania wewnętrzne), ograniczające rozwój miasta

Opportunities – szanse, pozytywne czynniki zewnętrzne sprzyjające dalszemu rozwojowi miasta

Threats – zagrożenia (negatywne czynniki zewnętrzne) postrzegane jako bariery dla dalszego rozwoju miasta

<div style="background-color: #0056b3; color: white; padding: 10px; text-align: center; font-size: 2em; font-weight: bold;">S</div> <div style="text-align: center; padding: 10px;">MOCNE STRONY</div>	<div style="text-align: center; padding: 10px;">SŁABE STRONY</div> <div style="background-color: #00a0a0; color: white; padding: 10px; text-align: center; font-size: 2em; font-weight: bold;">W</div>
<p>Dogodne położenie, wysoka dostępność komunikacyjna – położenie Pabianic w sąsiedztwie Łodzi, przebieg drogi krajowej nr 14 oraz bliska odległość dróg A1 i A2, a także lotniska im. Władysława Reymonta sprawiają, że miasto jest dobrze skomunikowane, w tym m.in. z Wrocławiem, Warszawą i Gdańskiem</p>	<p>Depopulacja miasta - spadek liczby mieszkańców i związane z nim ujemne i stopniowo malejące wskaźniki przyrostu naturalnego i salda migracji</p>
<p>Bogate dziedzictwo materialne – zabytkowa architektura poindustrialna związana z przemysłem włókienniczym, domy drewniane, zabytki z okresu renesansu</p>	<p>Starzenie się społeczeństwa - systematyczny wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności przy jednoczesnym spadku udziału osób w wieku produkcyjnym w latach 2017-2021</p>
<p>Wysoka atrakcyjność inwestycyjna wynikająca z dogodnego położenia</p>	<p style="text-align: center;">Stosunkowo niski kapitał społeczny, słabe poczucie współodpowiedzialności za miejsce zamieszkania, niski poziom inicjatywy wśród mieszkańców</p>
<p>Objęcie całej powierzchni miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego</p>	<p>Zły stan techniczny kamienic w centrum miasta (ok. 80% z nich wymaga pilnego remontu)</p>
<p>Aktywna postawa miasta w zakresie rozwoju infrastruktury drogowej, gospodarki niskoemisyjnej</p>	<p>Niska jakość powietrza - zanieczyszczenie powietrza w wyniku wykorzystywania nieefektywnych indywidualnych źródeł ciepła i wykorzystywania nieodpowiedniego opału (w tym odpadów)</p>
<p>Dobrze rozwinięta oferta senioralna – działalność Centrum Seniora w zakresie wspierania integracji i aktywności seniorów, funkcjonowanie Pabianickiej Karty Seniora i programów takich jak „Opieka 75+”</p>	<p>Nasilające się zjawisko suburbanizacji – Pabianice wpisują się w ogólnopolski trend depopulacji dużych i średnich miast, co wynika z atrakcyjności osiedleńczej terenów podmiejskich i wiejskich</p>

Wysoki potencjał rozwoju funkcji turystycznych wynikający z bogatego dziedzictwa kulturowego i przemysłowego oraz wykorzystywania przestrzeni publicznej miasta do tworzenia planów filmowych	Zła sytuacja na lokalnym rynku pracy – lokalny rynek pracy jest słabo zdywersyfikowany i nie gwarantuje satysfakcjonujących warunków, zwłaszcza dla osób z wyższym wykształceniem
Wysoka dostępność usług opiekuńczo-wychowawczych – stosunkowo wysoki odsetek dzieci objętych opieką żłobkową i wychowaniem przedszkolnym	Brak zdefiniowanej marki miasta i jego niejednoznaczny wizerunek
Silne poczucie przywiązania mieszkańców do miasta, poczucie tożsamości lokalnej	Niedostatecznie rozwinięta oferta handlowo-usługowa (przede wszystkim gastronomiczna) i rozrywkowa, słabo zróżnicowana oferta spędzania czasu wolnego
Stosunkowo wysoki udział terenów zieleni w całkowitej powierzchni miasta (6,22%)	Niska jakość przestrzeni publicznych i ich słaba dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami
Szeroka działalność Miejskiego Ośrodka Kultury, Miejskiej Biblioteki Publicznej, Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji oraz Muzeum w zakresie upowszechniania kultury i organizacji wydarzeń kulturalnych	Niski komfort i efektywność komunikacji wewnętrznej ze względu na liczne jednocześnie prowadzone inwestycje drogowe
Zmniejszające się zapotrzebowanie na pomoc społeczną (spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej)	Niedostatecznie rozwinięta oferta usług medycznych i opiekuńczo-pielęgnacyjnych skierowanych do osób starszych i osób z niepełnosprawnościami
	Małe zasoby wód powierzchniowych i ich zły stan
	Brak pełnego zwodociągowania i skanalizowania miasta

 SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>Możliwość pozyskania środków unijnych w ramach nowej perspektywy finansowej na lata 2021-2027 oraz realizacja projektów w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Łódzkiego Obszaru Funkcjonalnego</p>	<p>Negatywne trendy demograficzne – depopulacja miast i starzenie się społeczeństwa</p>
<p>Dogodne położenie w niedalekiej odległości od Łodzi i wysoka dostępność komunikacyjna stanowiąca o atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej</p>	<p>Niekontrolowany proces suburbanizacji i związany z nim chaos przestrzenny</p>
<p>Wzrastające zainteresowanie turystyką weekendową</p>	<p>Negatywne skutki gospodarcze i społeczne spowodowane pandemią COVID-19</p>
<p>Działalność organizacji pozarządowych</p>	<p>Niestabilna sytuacja geopolityczna i ekonomiczna w Europie związana z wojną w Ukrainie oraz wzrostem inflacji</p>
	<p>Brak zdefiniowanej marki i niejednoznaczny wizerunek miasta</p>
	<p>Ryzyko wstępowania ekstremalnych zjawisk pogodowych związanych ze zmianami klimatycznymi</p>
	<p>Niska świadomość ekologiczna społeczeństwa w zakresie zmian klimatu i ich skutków</p>

2. Założenia planistyczne

2.1 Wizja i misja rozwoju miasta

Kierunek rozwoju Miasta Pabianic określa przede wszystkim wizja i misja, których realizacji podejmuje się samorząd lokalny. Zostały one zdefiniowane w odniesieniu do wyzwań stojących przed miastem, jak i zidentyfikowanych potencjałów wynikających z uwarunkowań przestrzennych, gospodarczych i społecznych całego regionu oraz stanowią podstawę do sformułowania celów strategicznych i szczegółowych kierunków działań strategicznych.

Wizja kreuje wizerunek miasta w efekcie wdrażania zapisów *Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030*. Jej zapisy tworzą swoistą charakterystykę Pabianic w perspektywie roku 2030 – jej treść to obraz, stan, do którego dąży wspólnota mieszkańców. Jednocześnie wizję należy traktować jako zobowiązanie, deklarację ideową samorządu, ilustrującą ambicje i aspiracje wszystkich interesariuszy.

WIZJA

Pabianice w 2030 roku to miasto:

	oferujące wysoką jakość życia poprzez dostosowywanie oferty miejskiej do potrzeb i oczekiwań mieszkańców,
	w którym każdy ma możliwość spędzania czasu wolnego zgodnie z indywidualnymi preferencjami dzięki szerokiej ofercie kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej,
	funkcjonalne i zrównoważone, gdzie funkcje mieszkaniowe, przemysłowe i rekreacyjne rozwijają się harmonijnie, z poszanowaniem środowiska,
	w którym panują warunki sprzyjające zakładaniu i rozwijaniu działalności gospodarczej z różnych branż,
	o atrakcyjnej ofercie turystycznej budowanej na bogatym dziedzictwie kulturowym i przemysłowym,

przygotowane na zmiany klimatu i gotowe do niwelowania ich negatywnych skutków.

Misja natomiast stanowi główny cel rozwoju miasta w perspektywie 2030 roku i definiuje główny kierunek, w jakim powinny zmierzać wszystkie działania podejmowane w ramach planów strategicznych. Zawarte w misji założenia stanowią odpowiedź na zidentyfikowane na drodze diagnozy deficyty i wyzwania oraz opierają się na wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowaniach sprzyjających rozwojowi.

MISJA

Co zrobimy, aby osiągnąć zakładane rezultaty?

Będziemy kreować i realizować politykę społeczną zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców wszystkich grup wiekowych, wzmocnić lokalną gospodarkę i systematycznie poprawiać sytuację na rynku pracy oraz dbać o harmonijny rozwój przestrzenny miasta zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju.

2.2 Cele strategiczne

Rozdział odnosi się do art. 10e. ust. 3. pkt 1) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40) wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę strategiczną oraz zrealizowane badania jakościowe i ilościowe odnoszące się do sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej miasta oraz płynące z przeprowadzanych analiz wnioski, wypracowana została koncepcja strategiczna, która zawiera najważniejsze założenia polityki rozwoju lokalnego.

Aby urzeczywistnić wypracowaną wizję Pabianic w 2030 roku, samorząd lokalny wraz ze wszystkimi interesariuszami zobowiązuje się do realizacji nadrzędnego celu wyrażonego w misji. Zgodnie z założeniem, aby osiągnąć zakładane efekty, niezbędne będzie podjęcie działań ukierunkowanych na podnoszenie jakości życia w mieście poprzez wykorzystanie zidentyfikowanych potencjałów oraz ograniczanie niekorzystnych uwarunkowań. Realizacji obranej misji posłużą cele strategiczne wyznaczające kierunki działań, jakich podejmie się samorząd m.in. we współpracy z podmiotami gospodarczymi, organizacjami pozarządowymi oraz mieszkańcami.

Sfera społeczna

Z analizy wskaźników dotyczących sfery demograficznej Pabianic wynika, iż sytuacja w mieście jest szczególnie niekorzystna w porównaniu do sytuacji w powiecie pabianickim i całym województwie łódzkim. Zmniejszanie się populacji miasta implikuje konieczność podjęcia działań mających na celu zahamowanie niekorzystnych zjawisk i podniesienie atrakcyjności osiedleńczej przedmiotowego obszaru. W odpowiedzi na zdiagnozowane negatywne zjawiska w sferze społecznej wypracowano zatem dwa cele strategiczne bezpośrednio odnoszące się do poprawy sytuacji w sferze społecznej:

Cel strategiczny 1.	Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych i realizacja efektywnej polityki społecznej i mieszkaniowej
Cel strategiczny 2.	Atrakcyjna oferta rekreacyjna i kulturalna umożliwiająca urozmaicone spędzanie czasu wolnego

Polityka rozwoju miasta powinna skupiać się na **zapewnieniu wysokiej jakości życia i prowadzeniu efektywnej polityki społecznej**, z uwzględnieniem zmian w strukturze ludności. Konieczne jest

dostosowanie polityki społecznej do zmieniających się potrzeb i oczekiwań mieszkańców ze względu na wzrastający udział seniorów, przy jednoczesnym zapewnieniu wysokiej jakości usług publicznych w sferze edukacji i wychowania w celu zagwarantowania dogodnych warunków do zakładania rodziny i zatrzymania odpływu młodych osób z miasta. W opinii mieszkańców miasta biorących udział w badaniu, obszarem wymagającym interwencji jest przede wszystkim dostępność usług medycznych, co implikuje konieczność podjęcia działań mających na celu **rozwój opieki zdrowotnej** na terenie Pabianic. Wyzwanie to jest szczególnie istotne z uwagi na postępujące procesy starzenia się społeczności lokalnej. Ponadto, interwencja strategiczna powinna uwzględniać **rozwój oferty rekreacyjnej, kulturalnej i handlowo-usługowej**, co pozwoliłoby na zdywersyfikowanie funkcji miasta, jego ożywienie i podniesienie atrakcyjności osiedleńczej.

Obszarem wymagającym interwencji w mieście jest również mieszkalnictwo. Ze względu na zmiany w strukturze społecznej i demograficznej Pabianic, istotne jest ukierunkowanie działań rozwojowych na **rozwój polityki mieszkaniowej** i zapewnienie dostępności zasobów mieszkaniowych odpowiednich dla osób o różnych poziomach dochodów. W najbliższych latach można bowiem spodziewać się wzrostu popytu na mieszkania społeczne, ze względu na ogólnokrajowe problemy z inflacją i trudnościami w zaciąganiu kredytów hipotecznych. Biorąc pod uwagę aktualne preferencje i powszechnie występujące zjawisko suburbanizacji, należy zadbać również o **zrównoważony rozwój terenów mieszkalnych** przeznaczonych pod zabudowę jednorodzinną, wraz z komplementarnym **rozwojem sieci wodno-kanalizacyjnej i infrastruktury drogowej**. Istotnym wyzwaniem w tym zakresie jest również zapobieganie zjawisku wykluczenia komunikacyjnego dotyczącego peryferyjnych obszarów miasta poprzez **dostosowywanie oferty komunikacji miejskiej** do potrzeb mieszkańców.

Sfera gospodarcza

Działania zmierzające do rozwoju i wzmocnienia lokalnej gospodarki powinny być ukierunkowane na **wykorzystanie potencjału**, jakim jest wysoka dostępność komunikacyjna miasta oraz bogate dziedzictwo przemysłowe. Wyzwaniem w tym obszarze jest przede wszystkim zatrzymanie odpływu młodych osób, które decydują się na zmianę miejsca zamieszkania przede wszystkim ze względu na słabe zróżnicowanie lokalnego rynku pracy i niesatysfakcjonujące warunki rozwoju zawodowego, zwłaszcza dla osób z wyższym wykształceniem. W odniesieniu do zidentyfikowanych potencjałów i barier rozwojowych w sferze gospodarczej wypracowano dwa cele strategiczne:

Cel strategiczny 3.	Rozwój przedsiębiorczości i poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy
Cel strategiczny 4.	Budowanie silnej marki miasta i wzmocnianie jego funkcji turystycznych

Poza przygotowywaniem terenów inwestycyjnych i **budowaniem atrakcyjnej oferty inwestycyjnej**, istotne jest **stwarzanie korzystnych warunków do zakładania i rozwijania przedsiębiorstw** z różnych branż. Ważne jest przy tym wykorzystanie potencjału miasta, jakim jest wysoka atrakcyjność turystyczna Pabianic wynikająca z bogatej historii i dziedzictwa kulturowego oraz szerokiej oferty szlaków pieszych i rowerowych. Kierunkiem rozwoju gospodarczego może być zatem **wzmocnienie branży turystycznej i usługowej**, co pozwoli na dywersyfikację gospodarki i rozszerzenie oferty lokalnego rynku pracy. W tej kwestii istotne jest utrzymanie dobrego stanu zabytków i rozwijanie oferty rekreacyjnej, a także wsparcie przedsiębiorców z branży hotelarskiej, gastronomicznej i usługowej poprzez kreowanie korzystnych warunków do prowadzenia działalności turystycznej. Istotnym elementem interwencji ukierunkowanej na rozwój funkcji turystycznych miasta jest również **kształtowanie jego pozytywnego wizerunku i budowanie marki** na bazie zidentyfikowanych potencjałów – m.in. wysokiej dostępności komunikacyjnej, bogatego dziedzictwa materialnego czy wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej.

Realizacja zadań obejmujących zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej miasta umożliwi jego rozwój zarówno w obszarze społecznym, jak i gospodarczym. Przyciągnięcie nowych inwestorów i zachęcenie lokalnej ludności do działalności w różnych sektorach gospodarki przyczyni się bowiem do rozszerzenia rynku pracy i wzrostu dochodów, a co za tym idzie – do intensyfikacji procesów

inwestycyjnych oddziałujących na poprawę jakości życia na terenie miasta.

Sfera przestrzenna

Poprawa sytuacji w sferze przestrzennej miasta powinna skupiać się na zapewnieniu **zrównoważonego rozwoju infrastruktury sieciowej i publicznej** przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego poprzez realizację następujących celów:

Cel strategiczny 5.	Rozwój sprawnego systemu transportowego i infrastruktury sieciowej
Cel strategiczny 6.	Prowadzenie efektywnej polityki przestrzennej, ochrona środowiska i adaptacja miasta do zmian klimatu

Interwencja będzie ukierunkowana na uspołnienie podejmowanych inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej i okołodrogowej z rozwojem usług transportowych, co przyczyni się do osiągnięcia wymiernych efektów także w obszarze gospodarczym i społecznym. Dobra dostępność komunikacyjna oraz wysoka jakość infrastruktury technicznej wzmocni szansę na napływ inwestorów, turystów oraz nowych mieszkańców miasta. Kluczowym elementem jest również efektywna polityka mieszkaniowa i zapewnienie lokalnej ludności wysokiego standardu życia poprzez rozwój oferty i podnoszenie jakości usług komunalnych. Ze względu na postępujący kryzys klimatyczny niezwykle ważne jest także stopniowe **dostosowywanie miasta do jego negatywnych skutków**, m.in. poprzez rozwijanie błękitno-zielonej infrastruktury i prowadzenie działań edukacyjno-promocyjnych z zakresu kształtowania postaw proekologicznych wśród mieszkańców.

2.3 Kierunki działań

Rozdział odnosi się do art. 10e. ust. 3. pkt 2) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40) wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych.

Wypracowane cele i kierunki działań odpowiadają na potrzeby rozwojowe Miasta Pabianic i wskazują sposoby przezwyciężenia najważniejszych barier oraz maksymalnego wykorzystania potencjałów. Poniżej zestawiono sześć głównych celów strategicznych miasta wraz z priorytetami rozwojowymi, na podstawie których wyznaczono kierunki działań, jakich realizacja przyczyni się do osiągnięcia zakładanych rezultatów wyrażonych w wizji Pabianic w 2030 roku.

Cel strategiczny 1.		Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych i realizacja efektywnej polityki społecznej i mieszkaniowej	
Priorytety rozwojowe		Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	
Gwarantowanie dogodnych warunków do zakładania rodziny i zatrzymania odpływu młodych osób z miasta		1.1.	Wsparcie rodziny i pomoc społeczna
Rozwój sektora edukacji i dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy		1.2.	Rozwój sektora edukacji
Dbałość o stan zdrowia mieszkańców poprzez zwiększanie dostępności usług medycznych i rozwój programów profilaktycznych		1.3.	Ochrona zdrowia i profilaktyka
Angażowanie mieszkańców w sprawy miasta i budowanie silnej społeczności lokalnej		1.4.	Spółeczeństwo obywatelskie
Sprawne zarządzanie miastem		1.5.	Sprawne zarządzanie miastem
Rozwój polityki mieszkaniowej i zapewnienie dostępności zasobów mieszkaniowych odpowiednich dla osób o różnych poziomach dochodów		1.6.	Efektywna polityka mieszkaniowa
Cel strategiczny 2.		Atrakcyjna oferta rekreacyjna i kulturalna umożliwiająca urozmaiczone spędzanie czasu wolnego	
Priorytety rozwojowe		Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	
Rozwój oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców ze wszystkich grup wiekowych		2.1.	Rozwój oferty kulturalnej
		2.2.	Sport i rekreacja

Cel strategiczny 3.		Rozwój przedsiębiorczości i poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy	
Priorytety rozwojowe		Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	
Budowanie atrakcyjnej oferty inwestycyjnej		3.1.	Atrakcyjna oferta inwestycyjna
Budowanie korzystnych warunków do zakładania i rozwijania przedsiębiorstw z różnych branż		3.2.	Aktywność zawodowa i przedsiębiorczość
Dywersyfikacja lokalnego rynku pracy		3.3.	Atrakcyjny rynek pracy
Cel strategiczny 4.		Budowanie silnej marki miasta i wzmacnianie jego funkcji turystycznych	
Priorytety rozwojowe		Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	
Kształtowanie pozytywnego wizerunku miasta i budowanie jego marki na bazie zidentyfikowanych potencjałów		4.1.	Budowanie marki miasta
Wzmocnienie branży turystycznej w celu dywersyfikacji gospodarki i rozszerzenia oferty lokalnego rynku pracy		4.2.	Rozwój funkcji turystycznych
Cel strategiczny 5.		Rozwój sprawnego systemu transportowego i infrastruktury sieciowej	
Priorytety rozwojowe		Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	
Zrównoważony rozwój infrastruktury sieciowej i publicznej		5.1.	Wydajna infrastruktura techniczna
Inwestycje w zakresie infrastruktury drogowej i okołodrogowej spójne z rozwojem usług transportowych		5.2.	Sprawny system komunikacji
Cel strategiczny 6.		Prowadzenie efektywnej polityki przestrzennej, ochrona środowiska i adaptacja miasta do zmian klimatu	
Priorytety rozwojowe		Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia	

	celów strategicznych	
Realizacja efektywnej polityki przestrzennej i kompleksowa rewitalizacja przestrzeni publicznych	6.1.	Polityka przestrzenna i rewitalizacja
Dostosowywanie miasta do zmian klimatu i niwelowanie ich negatywnych skutków	6.2.	Adaptacja do zmian klimatu i zielono-niebieska infrastruktura
Poprawa jakości powietrza i zwiększenie poziomu niezależności energetycznej miasta		
Dywersyfikacja funkcji miasta poprzez rozwój oferty rekreacyjnej i handlowo-usługowej oraz poprawa dostępności do atrakcyjnych przestrzeni publicznych i zielonych	6.3.	Funkcjonalne i atrakcyjne przestrzenie publiczne i tereny zielone

Wyznaczone kierunki działań określają narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych. Poniżej zestawiono poszczególne kierunki wraz z przypisanymi im przedsięwzięciami stanowiącymi ich uszczegółowienie. Dzięki określeniu kluczowych zadań możliwe będzie zrealizowanie wytyczonych celów i osiągnięcie wymiernych rezultatów podejmowanych działań.

Cel strategiczny 1.	Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych i realizacja efektywnej polityki społecznej i mieszkaniowej	
1.1.	Wsparcie rodziny i pomoc społeczna	
	Zadanie	Podmiot Odpowiedzialny
	Kontynuacja oraz dalszy rozwój działalności Uniwersytetu III wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Kultury
	Aktywizacja seniorów, w szczególności zwiększanie dostępności oraz poszerzanie oferty domów dziennego pobytu oraz usług środowiskowych i kulturalnych	<ul style="list-style-type: none"> • Miejskie Centrum Pomocy Społecznej (Dzienny Ośrodek Adaptacyjny, Wydział Pomocy Środowiskowej, Centrum Seniora), • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych, • Miejski Ośrodek Kultury
	Systematyczna poprawa dostępności sieci instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz przedszkoli poprzez tworzenie nowych placówek prowadzonych przez miasto oraz wspieranie powstawania placówek prywatnych i placówek rozwoju sensorycznego	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych, • Wydział Edukacji, Kultury i Sportu, • Miejski Ośrodek Kultury
	Wykorzystanie zasobów lokalowych miasta w celu utworzenia całodobowego domu pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych, • Miejskie Centrum Pomocy Społecznej
	Wsparcie dla opiekunów osób niesamodzielnych, w tym rozwój opieki wytchnieniowej	<ul style="list-style-type: none"> • Miejskie Centrum Pomocy Społecznej (Dzienny Ośrodek Adaptacyjny, Wydział Pomocy Środowiskowej)
	Tworzenie warunków sprzyjających integracji międzypokoleniowej, w tym utrwalanie postawy szacunku i odpowiedzialności za osoby starsze	<ul style="list-style-type: none"> • Miejskie Centrum Pomocy Społecznej (Wydział Pomocy Środowiskowej, Centrum Seniora), • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych
	Działania w zakresie poprawy bezpieczeństwa dzieci i młodzieży oraz przeciwdziałanie patologiom i przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • Miejskie Centrum Pomocy Społecznej (Wydział Profilaktyki i Wspierania Rodziny, Wydział Pomocy Środowiskowej, Placówka Wsparcia Dziennego „Junior”), • Straż Miejska, • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych, • Wydział Edukacji, Kultury i Sportu, • Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, • placówki oświatowe,

		<ul style="list-style-type: none"> Zespół Interdyscyplinarny
1.2.	Rozwój sektora edukacji	
	Zadanie	Podmiot Odpowiedzialny
	Podejmowanie aktywnych działań na rzecz zwiększenia atrakcyjności i podniesienia jakości kształcenia w placówkach oświatowych, w tym promocja nowoczesnych form nauczania	<ul style="list-style-type: none"> Wydział Edukacji, Kultury i Sportu
	Termomodernizacja i modernizacja budynków szkolnych oraz doposażanie szkół w multimedialne pomoce naukowe	<ul style="list-style-type: none"> Wydział Edukacji, Kultury i Sportu, Wydział Inwestycji Miejskich
1.3.	Ochrona zdrowia i profilaktyka	
	Zadanie	Podmiot Odpowiedzialny
	Modernizacja Pabianickiego Centrum Medycznego Sp. z o.o., dostosowywanie budynków PCM i ich wyposażenia do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami oraz zakup specjalistycznego sprzętu medycznego celem podniesienia jakości świadczonych usług	<ul style="list-style-type: none"> Pabianickie Centrum Medyczne Sp. z o. o.
	Inicjowanie, organizowanie i wspieranie przez miasto programów nieobowiązkowych szczepień, programów polityki zdrowotnej i programów profilaktyki zdrowotnej	<ul style="list-style-type: none"> Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych, Pabianickie Centrum Medyczne Sp. z o. o.
	Wspieranie działań prowadzących do poprawy dostępności do podstawowej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju leczenia geriatrycznego	<ul style="list-style-type: none"> Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych, Pabianickie Centrum Medyczne Sp. z o. o.
	Wsparcie działań w zakresie dostępności mieszkańców do profilaktyki, diagnostyki oraz leczenia chorób nowotworowych i układu krążenia	<ul style="list-style-type: none"> Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych, Pabianickie Centrum Medyczne Sp. z o. o.
	Działania ukierunkowane na rozwój systemu profilaktyki oraz szybkiej pomocy psychologicznej i psychiatrycznej adresowanej do dzieci, młodzieży oraz dorosłych, w tym kontynuowanie Środowiskowego Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży w Pabianicach po zakończeniu projektu	<ul style="list-style-type: none"> Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych, Środowiskowy Dom Samopomocy, Pabianickie Centrum Medyczne Sp. z o. o., Wydział Edukacji, Kultury i Sportu, Miejskie Centrum Pomocy Społecznej
	Promocja profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego stylu życia wśród mieszkańców, w tym promocja zdrowia psychicznego	<ul style="list-style-type: none"> Pabianickie Centrum Medyczne Sp. z o. o., Miejskie Centrum Pomocy Społecznej (Wydział Profilaktyki i Wspierania Rodziny, Dzienny Ośrodek Adaptacyjny, Warsztat Terapii Zajęciowej, Centrum

		Seniora), <ul style="list-style-type: none"> • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych, • Środowiskowy Dom Samopomocy, • placówki oświatowe
1.4.	Społeczeństwo obywatelskie	
	Zadanie	Podmiot Odpowiedzialny
	Rozwój budżetu obywatelskiego m.in. poprzez systematyczne zwiększanie wielkości środków miejskich dystrybuowanych za pośrednictwem procedury budżetu obywatelskiego, wsparcie mieszkańców w zakresie przygotowywania i realizacji projektów w ramach budżetu obywatelskiego oraz promocja dobrych praktyk w tym zakresie	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych
	Rozwijanie form partycypacji społecznej i dialogu obywatelskiego gwarantujących aktywny udział mieszkańców w sprawach miasta (m.in. warsztaty, spotkania, konsultacje)	<ul style="list-style-type: none"> • wydziały Urzędu w zakresie merytorycznym, • Miejski Ośrodek Kultury
	Podejmowanie działań zachęcających młodzież do angażowania się w sprawy miasta, organizowanie konkursów i wystaw	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Kultury, • placówki oświatowe
	Systematyczne zwiększanie udziału oraz zakresu współpracy w ramach zadań publicznych zleczanych organizacjom pozarządowym	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych, • Miejskie Centrum Pomocy Społecznej
	Rozwijanie trwałych kanałów bieżącej oraz partnerskiej komunikacji pomiędzy urzędem miejskim a organizacjami pozarządowymi	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych, • Wydział Edukacji, Kultury i Sportu
	Wspieranie organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rzecz finansowania ich działalności	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych
	Utworzenie miejsca aktywności obywatelskiej, stanowiącego przestrzeń dla organizacji pozarządowych i grup nieformalnych	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych
	Wdrażanie innowacji społecznych i rozwiązań w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zwiększenia poziomu integracji społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych, • Miejskie Centrum Pomocy Społecznej
1.5.	Sprawne zarządzanie miastem	
	Zadanie	Podmiot Odpowiedzialny
	Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób o szczególnych potrzebach	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół ds. dostępności, • Kancelaria Prezydenta Miasta, • Wydział Edukacji, Kultury i Sportu,

		<ul style="list-style-type: none"> • miejskie jednostki organizacyjne
	Doposażenie stanowisk pracy w sprzęt komputerowy wraz z jednolitym oprogramowaniem	<ul style="list-style-type: none"> • Kancelaria Prezydenta Miasta
	Rozwój e-usług publicznych dla mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Kancelaria Prezydenta Miasta i miejskie jednostki organizacyjne
	Cyfryzacja, gromadzenie, kontrola i analiza danych w celu usprawnienia procesów administracyjnych i zarządzania miastem	<ul style="list-style-type: none"> • Kancelaria Prezydenta Miasta i miejskie jednostki organizacyjne
	Wzmacnianie i zwiększanie efektywności reakcji w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych	<ul style="list-style-type: none"> • Straż Miejska, • Wydział Zarządzania Kryzysowego i Informacji Niejawnych
	Nawiązywanie i rozwijanie partnerstwa z gminami krajowymi i zagranicznymi, instytucjami i organizacjami pozarządowymi w celu dzielenia się doświadczeniem i budowania efektywnej współpracy	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół ds. Promocji Miasta, • wydziały Urzędu w zakresie merytorycznym, jednostki organizacyjne
1.6.	Efektywna polityka mieszkaniowa	
	Zadanie	Podmiot Odpowiedzialny
	Rewitalizacja zabudowy mieszkaniowej miasta i infrastruktury towarzyszącej	<ul style="list-style-type: none"> • Zakład Gospodarki Mieszkaniowej, • Zakład Energetyki Ciepłej, Zakład Wodociągów i Kanalizacji
	Tworzenie warunków planistycznych do harmonijnego rozwoju zabudowy mieszkaniowej, z zachowaniem spójności z rozwojem infrastruktury podstawowej	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Urbanistyki
	Działania na rzecz rozwijania budownictwa społecznego, w tym poprzez społeczną inicjatywę mieszkaniową (SIM)	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Spraw Lokalowych, • Pełnomocnik Prezydenta ds. związanych z realizacją Inwestycji
	Modernizacja i readaptacja nieużytkowanych budynków i lokali na cele mieszkaniowe	<ul style="list-style-type: none"> • Zakład Gospodarki Mieszkaniowej
	Modernizacja istniejących mieszkań komunalnych i socjalnych i poprawa ich standardu	<ul style="list-style-type: none"> • Zakład Gospodarki Mieszkaniowej
	Uzbrajanie terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe w podstawową infrastrukturę sieciową w zakresie sieci wodno-kanalizacyjnej i ciepłowniczej	<ul style="list-style-type: none"> • Zakład Wodociągów i Kanalizacji, • Zakład Energetyki Ciepłej
	Likwidacja budynków i lokali o zbyt niskim standardzie oraz odtwarzanie	<ul style="list-style-type: none"> • Zakład Gospodarki Mieszkaniowej,

	w jej miejscu nowej substancji mieszkaniowej	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Spraw Lokalowych, • Wydział Inwestycji Miejskich
Cel strategiczny 2.	Atrakcyjna oferta rekreacyjna i kulturalna umożliwiająca urozmaicone spędzanie czasu wolnego	
2.1.	Rozwój oferty kulturalnej	
	Zadanie	Podmiot Odpowiedzialny
	Prowadzenie całorocznego kalendarza imprez kulturalnych i ich aktywna promocja.	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół ds. Promocji Miasta, • Miejski Ośrodek Kultury, • Miejska Biblioteka Publiczna, • Miejskie Centrum Pomocy Społecznej, • Środowiskowy Dom Samopomocy
	Modernizacja budynków instytucji kultury	<ul style="list-style-type: none"> • Jednostki kultury, • Wydział Inwestycji Miejskich
	Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjnej zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Miejska Biblioteka Publiczna, • Miejski Ośrodek Kultury, • Muzeum Miasta Pabianic, • Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji
	Wspieranie działań na rzecz uczestnictwa w kulturze wszystkich grup mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Miejska Biblioteka Publiczna, • Miejskie Centrum Pomocy Społecznej (Centrum Seniora), • Zespół ds. Promocji Miasta, • Miejski Ośrodek Kultury, • Muzeum Miasta Pabianic
	Wspieranie organizacji pozarządowych oraz instytucji kultury mających na celu promocję i upowszechnianie kultury	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół ds. Promocji Miasta, • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych
	Efektywne pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój infrastruktury i wyposażenie-instytucji kultury oraz organizację wydarzeń kulturalnych	<ul style="list-style-type: none"> • Jednostki kultury
	Wspieranie organizacji i promocja wydarzeń animujących czas wolny dzieci i młodzieży, w szczególności w okresie wakacyjnym	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół ds. Promocji Miasta, • Wydział Edukacji, Kultury i Sportu, • Miejska Biblioteka Publiczna, • Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji

	Utworzenie Filii nr 3 Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Jana Lorentowicza w Pabianicach na osiedlu im. M. Kopernika (Bugaj)	<ul style="list-style-type: none"> Miejska Biblioteka Publiczna
	Działania na rzecz zwiększenia dostępności zasobów bibliotek dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym poprzez cyfryzację zasobów oraz rozszerzenie oferty o pozycje dostosowane do potrzeb osób z dysfunkcją wzroku	<ul style="list-style-type: none"> Miejska Biblioteka Publiczna
2.2.	Sport i rekreacja	
	Zadanie	Podmiot Odpowiedzialny
	Rozbudowa i poprawa funkcjonalności obiektów sportowych w zasobach oświatowych, placów zabaw dla dzieci oraz modernizacja starej miejskiej pływalni i/lub budowa nowego obiektu o dużo wyższym standardzie	<ul style="list-style-type: none"> Wydział Edukacji, Kultury i Sportu, Dyrektorzy szkół, Wydział Inwestycji Miejskich, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji
	Rozszerzenie oferty rekreacyjno-sportowej z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> Wydział Inwestycji Miejskich, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji
	Budowa i rozbudowa ścieżek rowerowych w celu utworzenia spójnej sieci rowerowej,	<ul style="list-style-type: none"> Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji, Zarząd Dróg Miejskich
Cel strategiczny 3.	Rozwój przedsiębiorczości i poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy	
3.1.	Atrakcyjna oferta inwestycyjna	
	Zadanie	Podmiot Odpowiedzialny
	Prowadzenie działań z zakresu obsługi informacyjno-merytorycznej inwestorów	<ul style="list-style-type: none"> Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Wydział Urbanistyki
	Prowadzenie bazy informacyjnej o możliwościach inwestowania na terenach miejskich	<ul style="list-style-type: none"> Wydział Gospodarki Nieruchomościami
	Tworzenie atrakcyjnej oferty inwestycyjnej poprzez zwiększanie powierzchni terenów inwestycyjnych i uzbrajanie ich w podstawową infrastrukturę techniczną	<ul style="list-style-type: none"> Wydział Inwestycji Miejskich, Zarząd Dróg Miejskich, Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Zakład Wodociągów i Kanalizacji, Zakład Energetyki Ciepłej
	Wyznaczanie nowych terenów pod inwestycje w planach miejscowych	<ul style="list-style-type: none"> Wydział Urbanistyki

3.2.	Aktywność zawodowa i przedsiębiorczość	
	Zadanie	Podmiot Odpowiedzialny
	Rozwój działalności Punktu Obsługi Przedsiębiorcy wspierającego działalność gospodarczą na terenie miasta	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych
	Poszerzenie zakresu współpracy samorządu z MŚP oraz instytucjami wspierającymi przedsiębiorczość	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych (Punkt Obsługi Przedsiębiorcy)
	Utworzenie banku danych o pabianickich przedsiębiorcach i jego bieżąca aktualizacja	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych (Punkt Obsługi Przedsiębiorcy)
	Tworzenie atrakcyjnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie miasta	<ul style="list-style-type: none"> • Wydziały Urzędu w zakresie merytorycznym
	Współpraca z przedsiębiorcami przy realizacji miejskich programów: Karty Pabianiczanina i Karty Seniora	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych, • Biuro Kart Miejskich
	Promocja działalności lokalnych przedsiębiorców	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych (Punkt Obsługi Przedsiębiorcy), • Zespół ds. Promocji Miasta
	Wspieranie współpracy szkół z lokalnymi przedsiębiorcami w celu dostosowywania nauczania do potrzeb lokalnego rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych (Punkt Obsługi Przedsiębiorcy)
3.3.	Aktywność zawodowa i przedsiębiorczość	
	Zadanie	Podmiot Odpowiedzialny
	Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w celu organizacji szkoleń, kursów i warsztatów rozwijających kompetencje uczestników rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych (Punkt Obsługi Przedsiębiorcy)
	Współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi w celu ograniczenia zjawiska bezrobocia	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych (Punkt Obsługi Przedsiębiorcy), • Miejskie Centrum Pomocy Społecznej (Klub Integracji Społecznej)
	Promocja postawy przedsiębiorczej oraz samozatrudnienia wśród mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych (Punkt Obsługi Przedsiębiorcy)
Cel strategiczny 4.	Budowanie silnej marki miasta i wzmacnianie jego funkcji turystycznych	
4.1.	Budowanie marki miasta	
	Zadanie	Podmiot Odpowiedzialny

	Opracowanie spójnego systemu identyfikacji wizualnej miasta, w tym logo i hasła promocyjnego	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół ds. Promocji Miasta
	Budowanie silnej marki Pabianic w oparciu o dziedzictwo kulturowe i przemysłowe	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół ds. Promocji Miasta
	Bieżąca aktualizacja strony internetowej miasta i jej uzupełnianie o materiały promocyjne	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół ds. Promocji Miasta, • Rzecznik Prasowy
	Prowadzenie stałych działań promocyjnych - utrzymywanie kontaktów z mediami, biurami turystycznymi, centrami informacji turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół ds. Promocji Miasta, • Rzecznik Prasowy
	Kształtowanie pozytywnego wizerunku Pabianic zgodnie z przyjętą misją i wizją miasta	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół ds. Promocji Miasta, • Rzecznik Prasowy
4.2.	Rozwój funkcji turystycznych	
	Zadanie	Podmiot Odpowiedzialny
	Stworzenie i rozwijanie profesjonalnego systemu informacji turystycznej wraz z zapewnieniem szerokiego dostępu do informacji w przestrzeni publicznej	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół ds. Promocji Miasta, • Zarząd Dróg Miejskich
	Modernizacja i dostosowanie miejskich obiektów zabytkowych do obsługi ruchu turystycznego	<ul style="list-style-type: none"> • zarządcy budynków miejskich
	Rozwój ogólnodostępnego Internetu bezprzewodowego (strefy WiFi)	<ul style="list-style-type: none"> • zarządcy budynków miejskich
	Współpraca ze Szkołą Filmową w Łodzi w celu promocji Pabianic jako miasta związanego z filmem wraz z utworzeniem tematycznych szlaków turystycznych lub wystawy plenerowej	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół ds. Promocji Miasta
	Opracowanie katalogu produktów turystycznych bazujących na potencjale dziedzictwa kulturowego miasta	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół ds. Promocji Miasta
	Promowanie rozwoju bazy noclegowej i gastronomicznej na terenie miasta	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół ds. Promocji Miasta
	Stworzenie oferty turystycznej w zakresie aktywnego czasu wolnego	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół ds. Promocji Miasta
	Inicjowanie i wspieranie współpracy podmiotów z branży turystycznej i okołoturystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół ds. Promocji Miasta
	Opracowanie i udostępnianie materiałów promujących turystykę	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół ds. Promocji Miasta
Cel strategiczny 5.	Rozwój sprawnego systemu transportowego i infrastruktury sieciowej	

5.1.	Wydajna infrastruktura techniczna	
	Zadanie	Podmiot Odpowiedzialny
	Budowa i modernizacja infrastruktury parkingowej, w tym budowa Park&Ride przy stacjach kolejowych i przystankach	<ul style="list-style-type: none"> Zarząd Dróg Miejskich, Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji
	Działania mające na celu budowę południowej obwodnicy miasta	<ul style="list-style-type: none"> Zarząd Dróg Miejskich, Wydział Inwestycji Miejskich
	Przebudowa gminnych dróg nieutwardzonych	<ul style="list-style-type: none"> Zarząd Dróg Miejskich, Wydział Inwestycji Miejskich
	Działania mające na celu usprawnienie ruchu drogowego	<ul style="list-style-type: none"> Zarząd Dróg Miejskich
	Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa na drogach gminnych poprzez rozbudowę i modernizację oświetlenia oraz zastosowanie nowoczesnych rozwiązań technicznych i organizacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> Zarząd Dróg Miejskich, Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji
	Wymiana oświetlenia ulicznego na LED wraz z doświetleniem przejść dla pieszych	<ul style="list-style-type: none"> Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji
	Przebudowa ul. Lutomierskiej poprzez budowę tunelu pod LK14 oraz budowę ciągu pieszo-rowerowego i oświetlenia	<ul style="list-style-type: none"> Wydział Inwestycji Miejskich, Zarząd Dróg Miejskich, Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji
	Współpraca z innymi zarządcami dróg w zakresie poprawy standardu dróg wojewódzkich i powiatowych na terenie Pabianic oraz inwestycji na drogach kluczowych dla bezpieczeństwa i komfortu życia mieszkańców miasta	<ul style="list-style-type: none"> Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji, Zarząd Dróg Miejskich
Rozbudowa i modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie miasta	<ul style="list-style-type: none"> Zakład Wodociągów i Kanalizacji 	
Rozbudowa miejskiej sieci ciepłowniczej	<ul style="list-style-type: none"> Zakład Energetyki Ciepłej Spółka z o. o. 	
5.2.	Sprawny system komunikacji	
	Zadanie	Podmiot Odpowiedzialny
	Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego wchodzącego w skład Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego, przewoźnikami i organizatorami transportu funkcjonującego na terenie ŁOM w celu skomunikowania Pabianic z innymi gminami oraz współtworzenia	<ul style="list-style-type: none"> Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji

spójnego, zintegrowanego systemu transportowego w obszarze ŁOM zgodnie z zapisami Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej	
Optymalne wykorzystanie potencjału zmodernizowanej linii tramwajowej Pabianice – Ksawerów - Łódź w tym realizacja projektu Łódzki Tramwaj Metropolitalny - etap: zakup niskopodłogowego taboru tramwajowego (w partnerstwie z podmiotami odpowiedzialnymi za funkcjonowanie połączenia)	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji
Zapewnienie sprawnego transportu i wysokiego poziomu skomunikowania wszystkich osiedli mieszkalnych oraz stref biznesowych i parków technologicznych	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji
Podnoszenie standardów obsługi komunikacji publicznej oraz stanu pojazdów wykorzystywanych do świadczenia usług transportowych	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji
Tworzenie zwartej sieci ścieżek pieszo-rowerowych ułatwiającej przemieszczanie się po terenie miasta	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji, • Zarząd Dróg Miejskich
Budowanie atrakcyjnej oferty usług transportowych spójnej z polityką prorodzinną i senioralną miasta	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji
Dostosowywanie częstotliwości kursów transportu publicznego do potrzeb mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji
Wspieranie transportu nisko- i zeroemisyjnego w celu poprawy jakości powietrza, w tym wymiana taboru autobusowego na autobusy elektryczne	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji, • Miejski Zakład Komunikacyjny
Współpraca z prywatnymi przewoźnikami w celu dostosowania oferty transportowej do potrzeb mieszkańców (częstotliwość kursowania, przebieg tras, itp.)	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji
Zwiększenie dostępności miejsc parkingowych, ze szczególnym uwzględnieniem terenów przy szkołach i innych obiektach użytku publicznego	<ul style="list-style-type: none"> • Zarząd Dróg Miejskich
Wdrażanie nowoczesnych rozwiązań komunikacyjnych opartych o ideę smart city	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji
Modernizacja i rozwój komunikacji miejskiej w Pabianicach: etap II - wymiana taboru autobusowego komunikacji miejskiej oraz modernizacja zajezdni MZK wraz z budową stacji ładowania autobusów elektrycznych	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji

	Poprawa obsługi węzłów multimodalnych transportem indywidualnym i zbiorowym w tym budowa parkingów Park&Ride przy stacjach kolejowych, także we współpracy z zarządcami terenów kolejowych i dróg	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji, • Zarząd Dróg Miejskich
Cel strategiczny 6.	Prowadzenie efektywnej polityki przestrzennej, ochrona środowiska i adaptacja miasta do zmian klimatu	
6.1.	Polityka przestrzenna i rewitalizacja	
	Zadanie	Podmiot Odpowiedzialny
	Bieżące monitorowanie, a w razie potrzeby aktualizacja polityki przestrzennej miasta (zapisy Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego oraz Miejskowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego)	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Urbanistyki
	Prowadzenie dialogu z mieszkańcami gminy na temat polityki przestrzennej w celu zaspokojenia ich potrzeb i spełnienia oczekiwań	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Urbanistyki
	Prowadzenie niezależnych działań rewitalizacyjnych na wyznaczonych obszarach zdegradowanych	<ul style="list-style-type: none"> • wyznaczone komórki, jednostki merytoryczne
	Rewitalizacja terenów zielonych na obszarze miasta	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Ochrony Środowiska, Zarząd Dróg Miejskich, • Wydział Inwestycji Miejskich
6.2.	Adaptacja do zmian klimatu i zielono-niebieska infrastruktura	
	Zadanie	Podmiot Odpowiedzialny
	Zwiększenie ilości zieleni na terenie miasta, działania mające na celu zwiększanie poziomu bioróżnorodności	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Ochrony Środowiska
	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury elektroenergetycznej miasta Pabianic	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji, • Główny Energetyk Miasta
	Rozszerzanie i upowszechnienie systemu wsparcia dla mieszkańców chcących wymienić źródło ciepła na ekologiczne	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Inwestycji Miejskich, • Wydział Ochrony Środowiska
	Zwiększenie poziomu wykorzystania odnawialnych źródeł energii w obiektach użyteczności publicznej	<ul style="list-style-type: none"> • Główny Energetyk Miasta, • administratorzy budynków
	Wyznaczanie w planach miejscowych terenów pod rozwój OZE	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Urbanistyki
	Działania na rzecz naturalnej małej retencji wodnej i promowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Zakład Wodociągów i Kanalizacji

	retencjonowania wody	
	Wspieranie działań w zakresie-usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Ochrony Środowiska
	Prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych z zakresu edukacji ekologicznej i kształtowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców, m.in. poprzez promocję oszczędzania wody, energii elektrycznej i energii cieplnej, edukację z zakresu gospodarki odpadami i informowanie o szkodliwości wykorzystania do ogrzewania wyrobów do tego niewłaściwych	<ul style="list-style-type: none"> • Zakład Wodociągów i Kanalizacji, • Wydział Ochrony Środowiska, • Miejskie Centrum Pomocy Społecznej (Centrum Seniora), • Wydział Inwestycji Miejskich, • placówki oświatowe, szkoły i przedszkola, • Zakład Energetyki Ciepłej
	Wdrażanie rozwiązań w zakresie rozwijania zielono-niebieskiej infrastruktury	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Inwestycji Miejskich, • Wydział Ochrony Środowiska, • Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji
6.3.	Funkcjonalne i atrakcyjne przestrzenie publiczne i tereny zielone	
	Zadanie	Podmiot Odpowiedzialny
	Zagospodarowanie bulwarów wzdłuż rzeki Dobrzyńki	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Ochrony Środowiska
	Rozwój terenów zielonych i miejskich przestrzeni publicznych, uzupełnienie o nowe elementy architektury i tworzenie parków kieszonkowych	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Ochrony Środowiska, • Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, • Wydział Edukacji, Kultury i Sportu
	Kontynuacja rozwoju istniejących terenów zielonych i rekreacyjnych, w tym terenu Lewityn i łączenie tych obszarów w celu utworzenia spójnej struktury zieleni i kompleksowej oferty rekreacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Ochrony Środowiska, • Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji
	Uwzględnianie aspektów ekologicznych w tworzeniu planów zagospodarowania, planów i programów środowiskowych oraz planowanie działań i inwestycji w celu ochrony terenów zieleni przed presją zabudowy	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Urbanistyki, • Wydział Ochrony Środowiska, • Wydział Gospodarki Nieruchomościami, • Wydział Inwestycji Miejskich
	Planowanie i tworzenie w przestrzeni publicznej miejsc spotkań, wypoczynku i wytchnienia dla mieszkańców z różnych grup wiekowych, m.in. poprzez uzupełnianie przestrzeni publicznych o elementy małej architektury, toalety publiczne, małą gastronomię	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Urbanistyki, • Wydział Ochrony Środowiska, • Wydział Gospodarki Nieruchomościami, • Wydział Inwestycji Miejskich
	Planowanie nowych i uzupełnianie istniejących terenów rekreacyjnych i	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji

przestrzeni publicznych przy założeniu różnorodności pełnionych przez nie funkcji – np. rekreacyjnych, handlowo-usługowych, kulturowych, integracyjnych	
Poprawa standardu i dostępności przestrzeni publicznych wraz z eliminacją barier architektonicznych w przestrzeni publicznej, utrudniających funkcjonowanie osób ze szczególnymi potrzebami, w tym zwłaszcza osób starszych i osób z niepełnosprawnościami	<ul style="list-style-type: none">• Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji,• Wydział Ochrony Środowiska,• Wydział Inwestycji Miejskich,• Wydział Edukacji, Kultury i Sportu
Działania wspierające estetyzację i wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznych, w tym bieżące dbanie o ich czystość	<ul style="list-style-type: none">• Zarząd Dróg Miejskich

2.4 Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla miasta

Rozdział odnosi się do art. 10e. ust. 3. pkt 7) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40) wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności *obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań.*

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40), strategia rozwoju gminy określa m.in. obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań. W przypadku miasta Pabianice, ze względu na zidentyfikowane niekorzystne zjawiska w sferze społecznej i demograficznej oraz potencjały wynikające m.in. z dostępności atrakcyjnych terenów zielonych i ich dalszego rozwoju, czy wysokiego poziomu podejmowanych inwestycji, wyznaczono **Obszar Strategicznej Interwencji Rewitalizacja**.

Poniżej przedstawiono wyznaczone OSI w kontekście wyznaczonych celów i kierunków działań *Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030*. Na *Modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Pabianice* przedstawiono natomiast zasięg OSI wraz ze wskazaniem kluczowych zadań przewidzianych do realizacji.

Tabela 6 OSI Kluczowe dla miasta w kontekście celów i kierunków działań

Cele strategiczny, w które wpisuje się wyznaczony OSI	Kierunki działań przewidziane do realizacji w ramach OSI	OSI Kluczowe dla miasta
1. Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych oraz realizacja efektywnej polityki społecznej i mieszkaniowej	1.1. Wsparcie rodziny i pomoc społeczna 1.3. Ochrona zdrowia i profilaktyka 1.4. Społeczeństwo obywatelskie 1.6. Efektywna polityka mieszkaniowa	OSI Rewitalizacja
3. Rozwój przedsiębiorczości i poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy	3.2. Aktywność zawodowa i przedsiębiorczość	
6. Prowadzenie efektywnej polityki przestrzennej, ochrona środowiska i adaptacja miasta do zmian klimatu	6.1. Polityka przestrzenna i rewitalizacja 6.3. Funkcjonalne i atrakcyjne przestrzenie publiczne i tereny zielone	

Źródło: opracowanie własne

OSI Rewitalizacja

OSI Rewitalizacja wyznaczono ze względu na zidentyfikowane niekorzystne zjawiska w sferze społecznej czy przestrzennej wpływające na dalszy rozwój miasta. W obowiązującym *Programie Rewitalizacji Pabianic* jako obszar wymagający prowadzenia działań rewitalizacyjnych wskazano centrum miasta – obszar Starego Miasta ze Starym Rynkiem połączony traktem ulicy Zamkowej

z Nowym Miastem. Zwrócono również uwagę na opuszczone obszary przemysłowe oraz wymagające urządzenia tereny zieleni nad rzeką Dobrzyńką (bulwary i Lewityn). Wśród kluczowych problemów wymienia się utratę wiodących funkcji miejskich, brak pozytywnego wizerunku, brak sprzyjającego klimatu dla aktywności społeczno-gospodarczej i integracji mieszkańców.

Z diagnozy strategicznej wynika, iż mimo działań rewitalizacyjnych prowadzonych w ramach *Programu Rewitalizacji Pabianic*, niektóre ze zidentyfikowanych wcześniej problemów wciąż są zauważalne – m.in. zły stan techniczny kamienic zlokalizowanych w centrum miasta oraz brak ich podłączenia do infrastruktury sieciowej. Ponadto, istotnym negatywnym czynnikiem jest występowanie w mieście problemów społecznych takich jak np. wandalizm, zaśmiecanie okolicy czy przestępczość. Ze względu na negatywne skutki pandemii COVID-19, szczególnie widoczne jest również nasilenie problemu migracji najemców lokali handlowo-usługowych z centrum miasta, co obniża jego potencjał gospodarczy i rekreacyjny.

2.5 Schemat interwencji

SFERA SPOŁECZNA		SFERA GOSPODARCZA		SFERA PRZESTRZENNA	
Cel strategiczny					
1. Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych oraz realizacja efektywnej polityki społecznej i mieszkaniowej	2. Atrakcyjna oferta rekreacyjna i kulturalna umożliwiające urozmaiczone spędzanie czasu wolnego	3. Rozwój przedsiębiorczości i poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy	4. Budowanie silnej marki miasta i wzmacnianie jego funkcji turystycznych	5. Rozwój sprawnego systemu transportowego i infrastruktury sieciowej	6. Prowadzenie efektywnej polityki przestrzennej, ochrona środowiska i adaptacja miasta do zmian klimatu
Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych					
1.1. Wsparcie rodziny i pomoc społeczna	2.1. Rozwój oferty kulturalnej	3.1. Atrakcyjna oferta inwestycyjna	4.1. Budowanie marki miasta	5.1. Wydajna infrastruktura techniczna	6.1. Polityka przestrzenna i rewitalizacja
1.2. Rozwój sektora edukacji	2.2. Sport i rekreacja	3.2. Aktywność zawodowa i przedsiębiorczość	4.2. Rozwój funkcji turystycznych	5.2. Sprawny system komunikacji	6.2. Adaptacja do zmian klimatu i zielono-niebieska infrastruktura
1.3. Ochrona zdrowia i profilaktyka		3.3. Atrakcyjny rynek pracy			6.3. Funkcjonalne i atrakcyjne przestrzenie publiczne i tereny zielone
1.4. Społeczeństwo obywatelskie					
1.5. Sprawne zarządzanie miastem					
1.6. Efektywna polityka mieszkaniowa					
OSI Rewitalizacja					

2.6 Oczekiwane rezultaty

Rozdział odnosi się do art. 10e. ust. 3. pkt 3) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40) wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia.

Zgodnie ze znowelizowanymi przepisami, strategia rozwoju gminy zawiera oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia. Rezultaty mają wskazywać efekt planowanych działań oraz pożądane zmiany, które nastąpią w wyniku podejmowanej interwencji. Mogą to być zmiany o charakterze organizacyjnym lub w zakresie zasobów materialnych i niematerialnych. Rezultaty muszą być mierzalne i łatwe do zweryfikowania – w praktyce rezultaty określane są zatem w ujęciu wskaźnikowym.

Na potrzeby niniejszej strategii stworzono katalog wskaźników, które odnoszą się do poszczególnych kierunków działań wyróżnionych w dokumencie. W celu łatwiejszego monitorowania wskaźników i zobrazowania stopnia realizacji przyjętych celów, posłużono się ogólnodostępnymi danymi udostępnianymi przez Główny Urząd Statystyczny, a także danymi, którymi dysponuje Urząd Miejski. Uwzględnienie oczekiwanego rezultatu i tendencji (wzrostowej lub spadkowej) pozwala na bieżący monitoring planowanych działań oraz lepsze ukierunkowanie na osiągnięcie założonych celów strategicznych.

Tabela 7 Oczekiwane rezultaty i ich wskaźniki

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik	Wartość bazowa wskaźnika (2021 r.)	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
1.1. Wsparcie rodziny i pomoc społeczna	Zapewnienie dogodnych warunków do zakładania rodziny i godzenia obowiązków wobec rodziny z indywidualnymi aspiracjami jej członków, co przyczyni się do wzrostu liczby urodzeń, a tym samym do ograniczenia zjawiska starzenia się społeczeństwa. Tworzenie warunków sprzyjających integracji międzypokoleniowej, aktywizacja seniorów i dostosowanie oferty usług publicznych do ich specyficznych potrzeb.	Przyrost naturalny	-10,6 na 1 000 mieszkańców	Wzrost	BDL GUS
		Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową	22,7%	Wzrost	BDL GUS
		Udział osób będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej	2,6%	Wzrost	BDL GUS
		Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny	506	Wzrost	Raport o stanie miasta Pabianice za 2021 rok
1.2. Rozwój sektora edukacji	Poprawa dostępności do wysokiej jakości usług edukacyjnych oraz atrakcyjnej oferty szkół ponadpodstawowych dostosowanych do potrzeb runku pracy.	Współczynnik skolaryzacji	96,7%	Wzrost	BDL GUS
		Liczba uczniów szkół zawodowych	1 380 uczniów	Wzrost	BDL GUS
		Liczba uczniów szkół ogólnokształcących	1 318 uczniów	Wzrost	BDL GUS
		Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego	57%	Wzrost	www.mapa.wyniki.edu.pl
		Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z matematyki	50%	Wzrost	www.mapa.wyniki.edu.pl
		Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego	70%	Wzrost	www.mapa.wyniki.edu.pl
		Liczba wydanych decyzji dotyczących dofinansowania pracodawcom kosztów kształcenia młodocianych pracowników	15 decyzji	Wzrost	Raport o stanie miasta Pabianice za 2021 rok
1.3. Ochrona zdrowia i profilaktyka	Poprawa stanu zdrowia mieszkańców i zapobieganie negatywnym skutkom starzenia się społeczeństwa.	Współczynnik umieralności	1 695 na 100 tys. mieszkańców	Spadek	BDL GUS
		Liczba podmiotów działających w sekcji Q (Opieka zdrowotna i pomoc	444 podmioty	Wzrost	BDL GUS

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik	Wartość bazowa wskaźnika (2021 r.)	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
		społeczna)			
1.4. Społeczeństwo obywatelskie	Wzrost poziomu zaangażowania mieszkańców w sprawy miasta i rozwój działalności organizacji pozarządowych. Wzrost poziomu integracji mieszkańców.	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców	2,47 na 1000 mieszkańców	Wzrost	BDL GUS
		Liczba osób biorących udział w głosowaniu w ramach budżetu obywatelskiego	8 791 osób ⁴	Wzrost	https://budzet.um.pabianice.pl/v-edycja-bo
		Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych	53,96% ⁵	Wzrost	BDL GUS
		Liczba wydanych Kart Pabianiczania	38 494 kart	Wzrost	Raport o stanie miasta Pabianice za 2021 rok
1.5. Sprawne zarządzanie miastem	Poprawa standardu obsługi w jednostkach organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Pabianicach, zwiększenie ich dostępności oraz rozwój e-usług publicznych.	Liczba dostępnych e-usług	25 ⁶	Wzrost	www.peup.finn.pl
		Liczba zrealizowanych przedsięwzięć ukierunkowanych na dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób o szczególnych potrzebach	0 ⁷	Wzrost	Urząd Miejski w Pabianicach
1.6. Efektywna polityka mieszkaniowa	Ograniczenie zjawiska suburbanizacji i odpływu ludności poprzez rozwój zabudowy mieszkaniowej i zwiększenie dostępności do mieszkań w wysokim standardzie.	Komunalny zasób mieszkaniowy Miasta	3 749 mieszkań, w tym 18 lokali socjalnych	Wzrost	Raport o stanie miasta Pabianice za 2021 rok
		Liczba funkcjonujących w Mieście wspólnot mieszkaniowych	208	Wzrost	Raport o stanie miasta Pabianice za 2021 rok
		Liczba mieszkańców miasta	63 023 osób	Wzrost	BDL GUS

⁴ Liczba osób biorących udział w głosowaniu w V edycji Budżetu Obywatelskiego Pabianic (2019/2020)

⁵ Frekwencja wyborcza: rady gmin i rady miast w miastach na prawach powiatu w 2018 r.

⁶ Liczba spraw, które można załatwić w Urzędzie Miejskim w Pabianicach za pośrednictwem Platformy e-usług Publicznych

⁷ Wskaźnik przyjmuje wartość 0 ze względu na fakt, iż rok 2022 jest traktowany jako rok bazowy i od tego roku monitorowana jest wartość wskaźnika. Monitoringowi będzie podlegała tendencja zmian w poszczególnych obszarach wynikająca z wdrażanych w ramach *Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030* przedsięwzięć.

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik	Wartość bazowa wskaźnika (2021 r.)	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
		Liczba podmiotów działających w sekcji L (Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości)	377 podmiotów	Wzrost	BDL GUS
2.1. Rozwój oferty kulturalnej	Poprawa dostępności do atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego skierowanej do mieszkańców wszystkich grup wiekowych.	Liczba imprez organizowanych przez instytucje kultury	157 imprez	Wzrost	BDL GUS
		Liczba uczestników imprez	30 614 uczestników	Wzrost	BDL GUS
		Liczba podmiotów działających w sekcji R (Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją)	120 podmiotów	Wzrost	BDL GUS
2.2. Sport i rekreacja	Poprawa dostępności do atrakcyjnej oferty aktywnych form spędzania czasu wolnego.	Liczba osób ćwiczących w klubach sportowych	3,5 na 10 tys. mieszkańców ⁸	Wzrost	BDL GUS
		Liczba klubów sportowych	29,6 na 10 tys. mieszkańców ⁹	Wzrost	BDL GUS
3.1. Atrakcyjna oferta inwestycyjna	Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej miasta.	Powierzchnia terenów będących własnością Miasta Pabianice: dzierżawa i najem gruntów inwestycyjnych	15,5681 ha	Wzrost	Raport o stanie miasta Pabianice za 2021 rok
3.2. Aktywność zawodowa i przedsiębiorczość	Stworzenie dogodnych warunków do zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, a tym samym dywersyfikacja branż funkcjonujących w mieście.	Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON	7 418 podmiotów	Wzrost	BDL GUS
		Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą	885 na 10 tys. mieszkańców	Wzrost	BDL GUS
		Liczba przedsiębiorców biorących udział w programie Karta Pabianiczana	87 przedsiębiorców	Wzrost	Raport o stanie miasta Pabianice za 2021 rok
3.3. Atrakcyjny rynek pracy	Dywersyfikacja dostępnych miejsc pracy, w tym rozwój oferty zatrudnienia dla osób z wyższym wykształceniem i specjalistów	Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	4,8%	Spadek	BDL GUS

8 Dane za 2020 rok

9 Dane za 2020 rok

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik	Wartość bazowa wskaźnika (2021 r.)	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
	różnych dziedzin.				
4.1. Budowanie marki miasta	Zbudowanie silnej marki miasta w oparciu o bogate dziedzictwo kulturowe i tradycje gospodarcze.	Liczba wydarzeń objętych patronatem Prezydenta Miasta Pabianic	35 wydarzeń	Wzrost	Raport o stanie miasta Pabianice za 2021 rok
4.2. Rozwój funkcji turystycznych	Wzmocnienie funkcji turystycznych miasta, a tym samym dywersyfikacja lokalnej gospodarki.	Liczba turystów zagranicznych odwiedzających Pabianice	3 061 osób ¹⁰	Wzrost	BDL GUS
		Liczba podmiotów działających w sekcji I (Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi)	190 podmiotów	Wzrost	BDL GUS
5.1. Wydajna infrastruktura techniczna	Poprawa dostępności do infrastruktury sieciowej w wysokim standardzie. Poprawa dostępności komunikacyjnej i zapobieganie zjawisku wykluczenia komunikacyjnego. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym.	Długość dróg dla rowerów	9,9 km	Wzrost	BDL GUS
		Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej	93,0%	Wzrost	BDL GUS
		Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	86,5%	Wzrost	BDL GUS
		Odsetek mieszkańców korzystających z sieci gazowej	66,3%	Wzrost	BDL GUS
		Liczba wymienionych punktów świetlnych ze źródeł światła typu sodowego na LED	64 ¹¹	Wzrost	Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Pabianic na lata 2018-2022 z perspektywą do roku 2025” za lata 2018 - 2019
5.2. Sprawny system komunikacji	Rozwój oferty komunikacji miejskiej, nadanie priorytetu komunikacji zbiorowej i rozwój elektromobilności, poprawa przepustowości dróg.	Liczba wozokilometrów komunikacji autobusowej	1 368 000 wozokilometrów	Wzrost	Raport o stanie miasta Pabianice za 2021 rok
		Liczba zakupionych autobusów niskoemisyjnych o napędzie hybrydowym	18 szt. ¹²	Wzrost	Raport o stanie miasta Pabianice za 2021 rok

10 Ze względu na niską reprezentatywność danych za 2021 r. wynikającą z ograniczeniami związanymi z pandemią COVID-19, posłużono się danymi za 2019 rok.

11 Liczba wymienionych punktów świetlnych ze źródeł światła typu sodowego na LED w 2019 r.

12 Liczba zakupionych autobusów niskoemisyjnych o napędzie hybrydowym w latach 2018-2021

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik	Wartość bazowa wskaźnika (2021 r.)	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
6.1. Polityka przestrzenna i rewitalizacja	Zapewnienie zrównoważonego rozwoju struktury przestrzennej miasta i jej kompleksowa rewitalizacja. Ograniczenie niekorzystnych skutków związanych ze zjawiskiem suburbanizacji, utrzymanie ładu przestrzennego. Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej miasta.	Saldo migracji	-42 na 1 000 mieszkańców	Spadek	BDL GUS
		Powierzchnia obszarów poddanych rewitalizacji	0 ¹³	Wzrost	Urząd Miejski w Pabianicach
		Liczba obiektów poddanych rewitalizacji	0 ¹⁴	Wzrost	Urząd Miejski w Pabianicach
6.2. Adaptacja do zmian klimatu i ochrona środowiska	Ochrona przyrody i zachowanie bioróżnorodności, poprawa jakości powietrza i wód powierzchniowych. Zwiększenie odporności miasta na niekorzystne skutki zmian klimatu. Poprawa jakości powietrza i zwiększenie poziomu niezależności energetycznej miasta poprzez wzrost stopnia wykorzystania odnawialnych źródeł energii.	Liczba dni w roku, w których wystąpiło przekroczenie dopuszczalnych stężeń pyłu PM10	77 dni	Spadek	www.powietrze.gios.gov.pl
		Udział odpadów zebranych selektywnie z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów	42,5%	Wzrost	BDL GUS
		Liczba wymienionych kotłów węglowych na terenie miasta	101 ¹⁵	Wzrost	Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Pabianic na lata 2018-2022 z perspektywą do roku 2025” za lata 2018 - 2019
		Masa unieszkodliwionych wyrobów azbestowych zinwentaryzowanych na terenie miasta	302 394 kg ¹⁶	Spadek	www.bazaazbestowa.gov.pl
		Liczba budynków poddanych	11 ¹⁷	Wzrost	Raport z wykonania

13 Wskaźnik przyjmuje wartość 0 ze względu na fakt, iż rok 2022 jest traktowany jako rok bazowy i od tego roku monitorowana jest wartość wskaźnika. Monitoringowi będzie podlegała tendencja zmian w poszczególnych obszarach wynikająca z wdrażanych w ramach *Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030* przedsięwzięć.
14 Jw.

15 Liczba kotłów węglowych wymienionych na terenie miasta w 2019 r. Źródło: Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Pabianic na lata 2018-2022 z perspektywą do roku 2025” za lata 2018 - 2019

16 Stan na 17.02.2023 r. Źródło: www.bazaazbestowa.gov.pl

17 Liczba budynków poddanych termomodernizacji (obiekty gminne) w 2019 r.

Kierunek działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik	Wartość bazowa wskaźnika (2021 r.)	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
		termomodernizacji			„Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Pabianic na lata 2018-2022 z perspektywą do roku 2025” za lata 2018 - 2019
6.3. Funkcjonalne i atrakcyjne przestrzenie publiczne i tereny zielone	Poprawa standardu i dostępności atrakcyjnych, wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych sprzyjających spędzaniu czasu wolnego według indywidualnych preferencji. Zwiększenie dostępności atrakcyjnych terenów zielonych. Zachowanie bioróżnorodności, przeciwdziałanie efektowi tzw. „miejskiej wyspy ciepła”, poprawa jakości powietrza.	Udział powierzchni terenów zieleni w ogólnej powierzchni miasta	6,22%	Wzrost	BDL GUS

Źródło: opracowanie własne

2.7 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta

Rozdział odnosi się do Art. 10e. ust. 3. pkt 4) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40) wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju miasta. Wynika on z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb i potencjału gminy z uwzględnieniem jej specyfiki i zróżnicowania.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Pabianic został przedstawiony za pomocą trzech map: mapy uwarunkowań, mapy struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz mapy planowanych działań i kierunków interwencji.

1. Mapa uwarunkowań jest analizą kluczowych uwarunkowań mających wpływ na kierunek rozwoju miasta. Przedstawia układ komunikacyjny, wybrane elementy infrastruktury technicznej, zasoby środowiska przyrodniczego, obszary wymagające ochrony.

2. Mapa struktury funkcjonalno-przestrzennej przedstawia podstawowe strefy funkcjonalno-przestrzenne o odmiennych, wiodących funkcjach na podstawie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Pabianic:

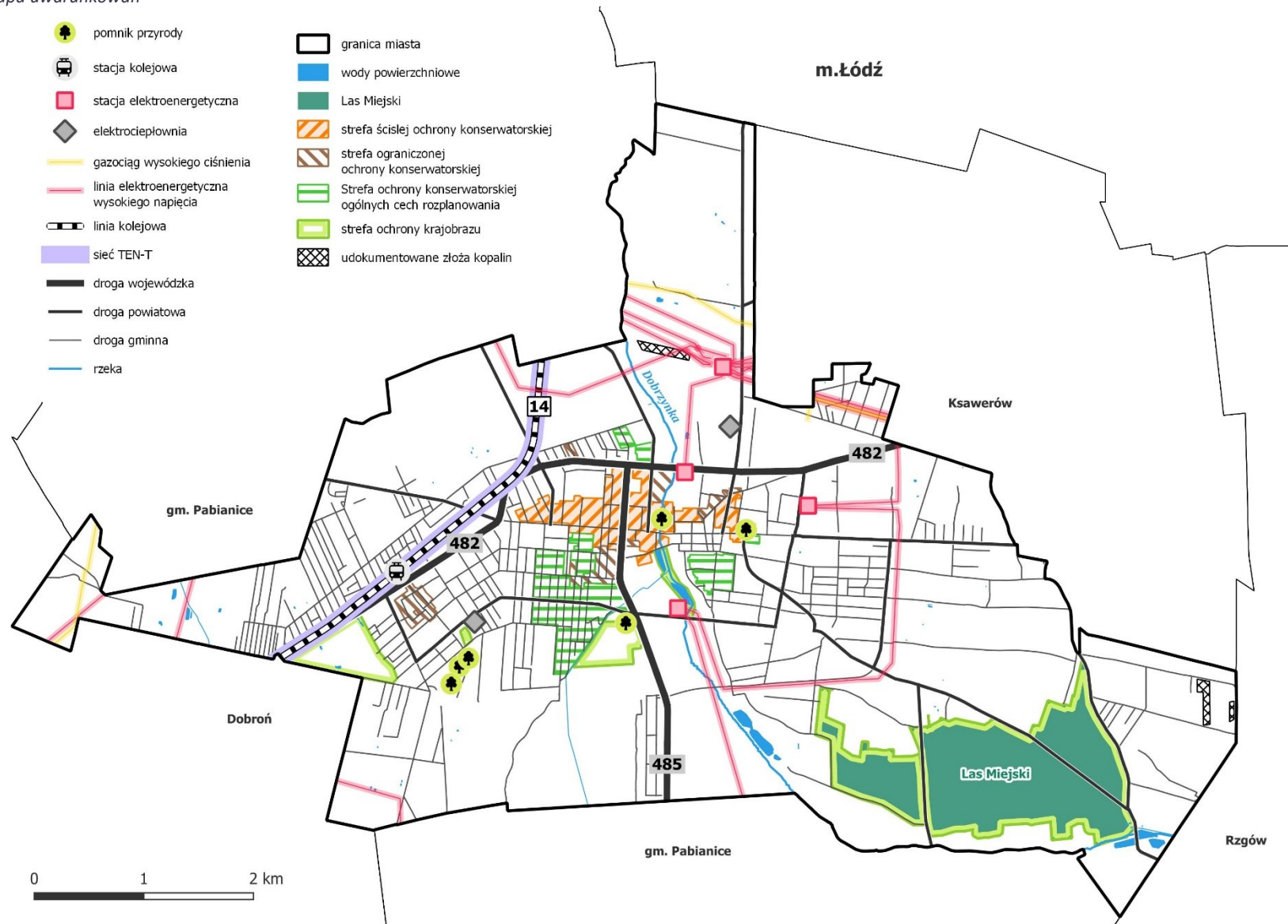
- Tereny zabudowy śródmiejskiej – intensywna zabudowa wielofunkcyjna z przeważającą funkcją mieszkaniową i szeroko pojętą usługową;
- Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – zabudowa jednorodzinna w różnych formach i intensywnościach, obejmująca zarówno obiekty wolnostojące, bliźniacze i szeregowe atrialne oraz zespoły małych domów mieszkalnych (od 4 do 6 lokali mieszkaniowych), a także szeroko pojęte usługi nie kolidujące z funkcją mieszkaniową;
- Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej – obejmujące zarówno zabudowę zwartą, jak i zabudowę w strukturach rozluźnionych – osiedlowych oraz zespołów domów mieszkalnych obejmujących od 4 do 6 lokali mieszkaniowych; tereny te obejmują również program usług podstawowych, terenów rekreacji, zieleni i sportu oraz obsługi komunikacyjnej;
- Tereny zabudowy mieszkaniowej mieszanej – tereny obejmujące zabudowę jedno- i wielorodzinną oraz niezbędne usługi;
- Tereny usługowe – tereny usługowe na wyodrębnionych terenach, tereny koncentracji wielofunkcyjnych ogólnomiejskich usług oraz tereny usług handlu wielkopowierzchniowego, dopuszcza się uzupełnienie funkcją mieszkaniową;

- Tereny przemysłowe – obejmujące pojedyncze obiekty produkcyjne oraz zgrupowania tworzące zespoły czy dzielnice przemysłowe oraz obejmują tereny przenikających się funkcji produkcyjnych, magazynowych lub wydzielonych terenów usługowych;
- Tereny produkcyjno-usługowe – obejmujące tereny przenikających się funkcji produkcyjnych, magazynowych lub wydzielonych terenów usługowych;
- Tereny eksploatacji powierzchniowej – obejmujące obszary i tereny górnicze w granicach i na warunkach określonych przepisami prawa; ich przeznaczenie ma charakter czasowy, związany z zasobnością danego złoża, a po zakończeniu jego eksploatacji obowiązuje rekultywacja terenu;
- Tereny infrastruktury technicznej – obejmujące tereny obiektów i urządzeń związanych z zaopatrzeniem miasta w wodę, odprowadzaniem ścieków i wód deszczowych, zaopatrzeniem w ciepło, gaz, oraz elementy infrastruktury elektroenergetycznej, telekomunikacyjnej i teleinformacyjnej, jak również zagospodarowaniem odpadów;
- Tereny cmentarzy – obejmujące cmentarze komunalne i wyznaniowe;
- Tereny ogródków działkowych – obejmujące tzw. rodzinne ogrody działkowe wraz z towarzyszącym programem usługowym;
- Tereny zieleni leśnej i zadrzewień – obejmujące tereny lasów przewidzianych do trwałego zachowania, z funkcją uzupełniającą drobnych obiektów służących gospodarce leśnej i rekreacji;
- Tereny zieleni urządzonej – obejmujące tereny zieleni z dopuszczeniem elementów małej architektury oraz lokalizacji obiektów i urządzeń sportowych, rekreacyjnych, dydaktycznych, itp.;
- Tereny łąk i pastwisk oraz zieleni naturalnej i dolin rzecznych;
- Tereny rolne – tereny upraw, z ograniczeniem prawa do zabudowy;
- Tereny wód otwartych – obejmujące rzeki oraz zbiorniki wodne zaliczane do systemu małej retencji.

Przedstawione na rysunku wiodące przeznaczenie terenu oznacza funkcję dominującą (nie wyłączną) i może być uzupełnione innymi funkcjami, lecz nie przeciwstawnymi do funkcji wiodącej.

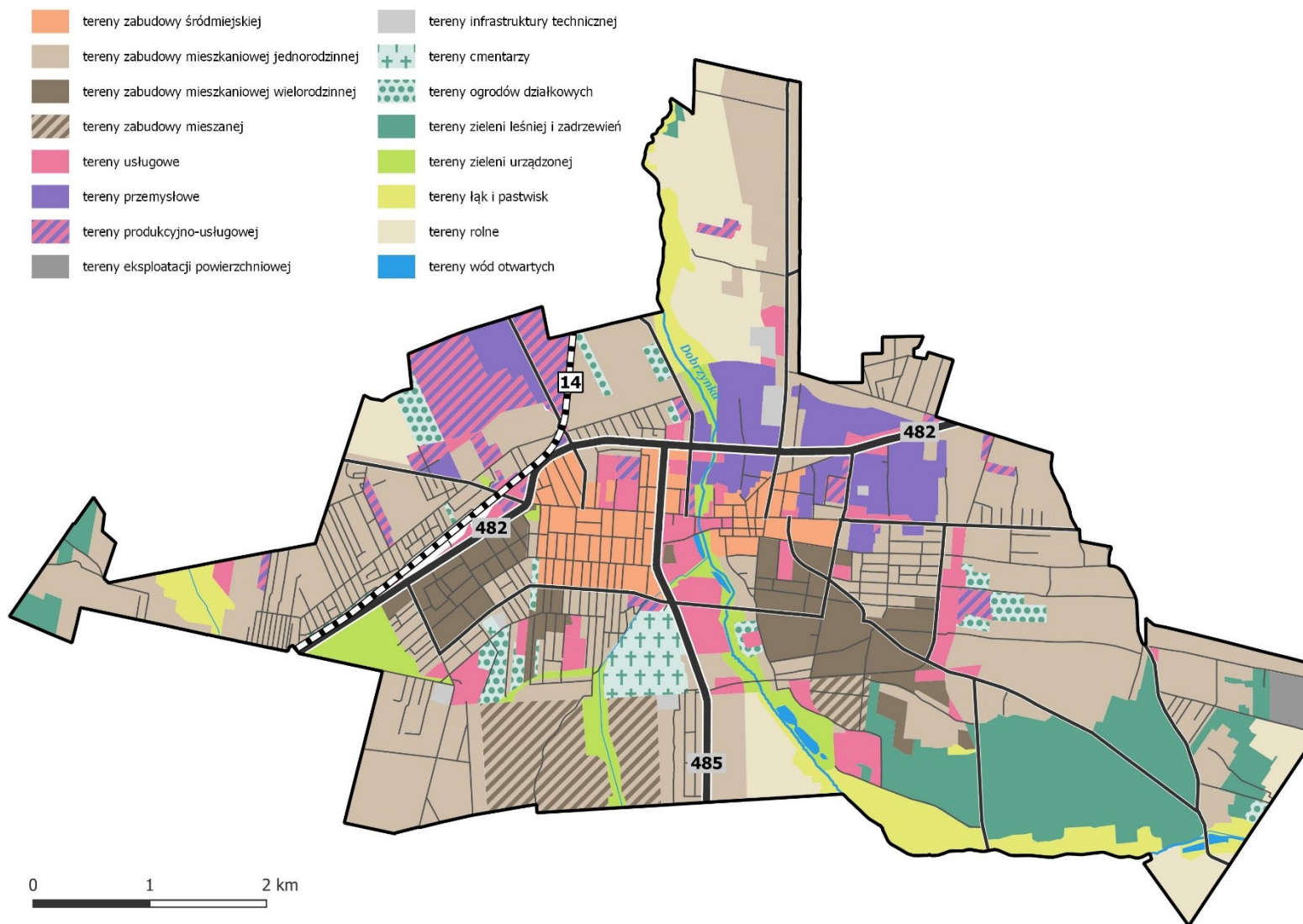
3. Mapa planowanych działań i kierunków interwencji wskazuje ogólne kierunki rozwoju przestrzennego miasta, obszary problemowe oraz obszary z potencjałem rozwojowym o określonych funkcjach. Mapa ma charakter schematyczny i może przedstawiać projektowane kluczowe inwestycje, strefy aktywności gospodarczej, obszary doposażenia w infrastrukturę techniczną, obszary rewitalizacji.

Grafika 2 Mapa uwarunkowań

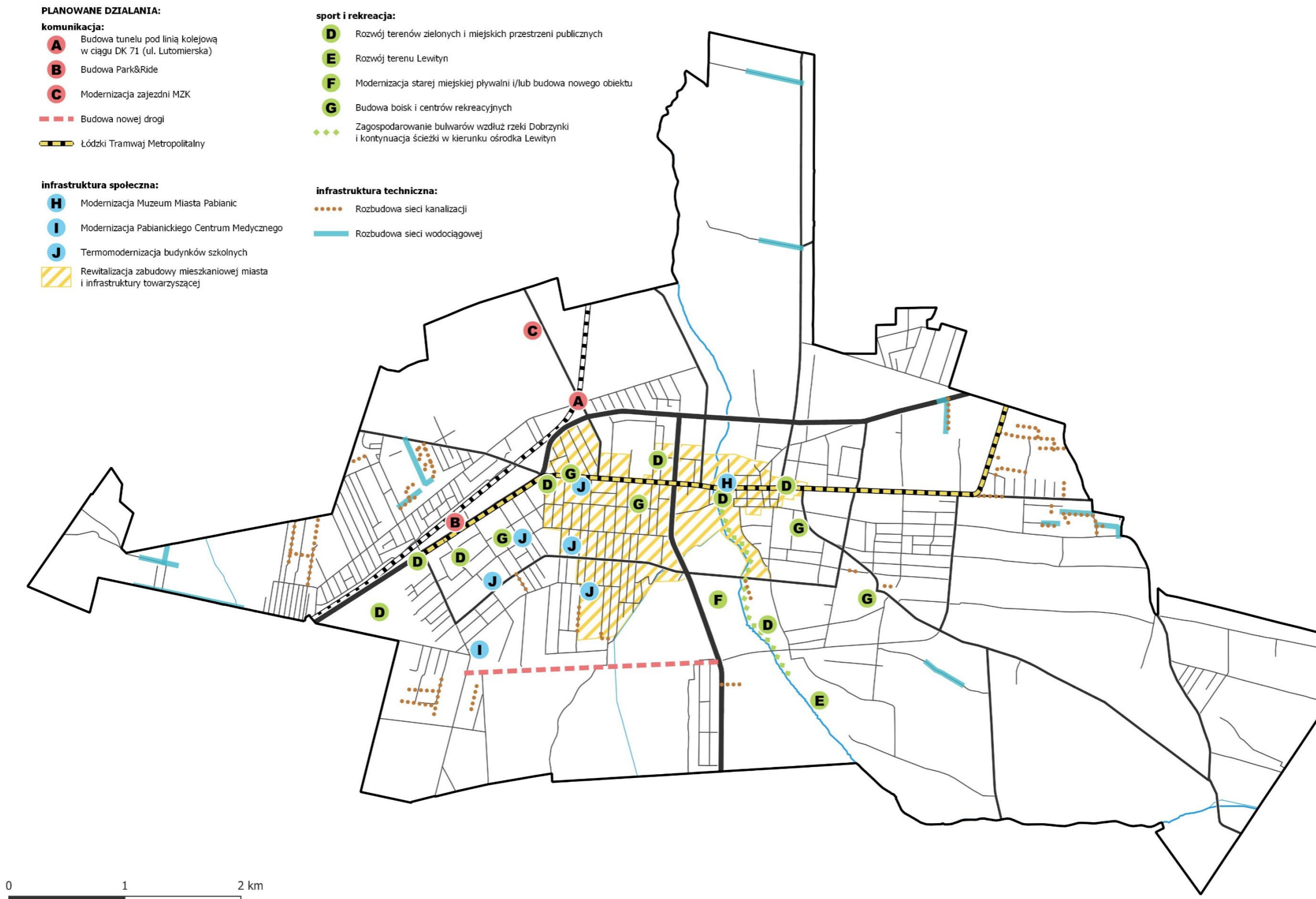
Źródło: opracowanie własne

Grafika 3 Mapa struktury funkcjonalno-przestrzennej

Źródło: opracowanie własne

Grafika 4 Mapa planowanych działań i kierunków interwencji

Źródło: opracowanie własne

2.8 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Rozdział odnosi się do art. 10e. ust. 3. pkt 5) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40) wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.

Polityka przestrzenna - instrumentalizacja

Polityka przestrzenna należy do sfery tzw. polityk publicznych, czyli sfery świadomych i zorganizowanych działań struktur państwa i społeczeństwa wokół problemów publicznych.

Jest to planowa działalność, polegająca na wykorzystywaniu znajomości dostępnych zasobów oraz praw rządzących kształtowaniem i użytkowaniem przestrzeni w celu najbardziej racjonalnego jej zagospodarowania. Zakres instrumentów oddziaływania jest dość szeroki: od działań regulacyjno-prawnych po bezpośrednie inwestycje publiczne, realizujące potrzeby społeczne, ale też istotnie wpływające na zachowania inwestycyjne. Dobre efekty przynosi udoskonalanie sposobów zarządzania przestrzenią, głównie poprzez zwiększanie wiedzy i poprawę dostępu do informacji o problemach specyficznych obszarów, w których żyją obywatele i funkcjonuje gospodarka. Władze mogą podejmować działania na rzecz zwiększania skali wyboru, który ma przed sobą obywatel. Wszystko to sprzyja większej dynamice wzrostu, co jest obecnie podstawowym kryterium oceny polityk publicznych.

Większa świadomość i zaangażowanie władz w politykę przestrzenną mogą sprzyjać jej skuteczności, ale należy także liczyć w tym względzie na wzrost świadomości obywatelskiej. Zwiększanie wiedzy obywateli może spowodować wzrost poczucia identyfikacji z miejscem zamieszkania oraz świadomości własnej siły sprawczej w procesie rozwoju – to wymarzona sytuacja dla wzrostu zaangażowania obywatelskiego i kapitałowego. Zwiększanie partycypacji obywatelskiej i zaangażowania lokalnego biznesu może stanowić skuteczną przeciwwagę dla ograniczoności instrumentów sprawowania władzy.

Rekomendacje dla polityki przestrzennej gminy

Zadaniem polityki przestrzennej jest określenie sposobu organizacji struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta, sprzyjającej realizacji ustalonych celów rozwojowych, wyrażonych w przedstawionej w niniejszym dokumencie misji i wizji. Jednocześnie niezbędne jest zachowanie komplementarności z dokumentami wyższego rzędu, a więc m.in. z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego 2030+. Głównym wyzwaniem kształtowania struktury przestrzennej są działania mające na celu **uporządkowanie gospodarki przestrzennej**, prowadzące do wzmocnienia integracji przestrzennej miasta, a jednocześnie do zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej.

Rekomendacje (wnioski), dotyczące kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej odnoszą się do sfery przestrzennej, nie tracąc z horyzontu ściśle z nią powiązanych zagadnień gospodarczych i społecznych. Określa się szczegółowe wytyczne polityki przestrzennej dla wszystkich elementów struktury przestrzennej, tj.:

1. Obszary mieszkalne

- Kształtowanie zasobów mieszkaniowych o wysokim standardzie, w tym podnoszenie standardu wyposażenia infrastrukturalnego;
- Budowa nowych struktur mieszkaniowych z rozwojem infrastruktury podstawowej, z uwzględnieniem zasad zagospodarowania i kształtowania przestrzeni;
- Intensyfikacja zabudowy w obszarach dobrej dostępności do publicznego transportu zbiorowego;
- Uzbrajanie terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe w podstawową infrastrukturę sieciową;
- Dążenie do zwartości i wielofunkcyjności zabudowy (skupianie zabudowy i zapewnianie bliskiej dostępności podstawowych funkcji), unikanie pasmowego charakteru zabudowy wzdłuż tranzytowych ciągów komunikacyjnych;
- Zachowywanie rezerwy terenu dla ogólnodostępnych przestrzeni publicznych;
- Przeciwdziałanie procesom suburbanizacji i kształtowanie ładu przestrzennego;
- Zachowanie czytelnych granic między terenami zabudowy a terenami otwartymi;
- Prowadzenie stabilnej polityki przestrzennej skorelowanej z prognozami demograficznymi;

2. Tereny nauki, administracji, produkcji i biznesu

- Aktywizacja gospodarcza terenów zdegradowanych, m.in. wprowadzanie nowych funkcji, w tym szczególnie wyspecjalizowanych funkcji usługowych i przemysłowych;
- Wspieranie rozwoju działalności gospodarczych wykorzystujących nowoczesne technologie,
- Rozwój wysokiej jakości usług dla przedsiębiorstw oraz zapewnienie wysokich standardów obsługi inwestorów;
- Rozwój różnych form instytucjonalnego wsparcia przedsiębiorczości;
- Wspieranie rozwoju bazy turystycznej – miejsc noclegowych, szlaków turystycznych, punktów gastronomicznych i usługowych w celu kreowania dogodnych warunków do tworzenia nowych miejsc pracy;
- Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej;

3. Infrastruktura publiczna i społeczna

- Rozwój atrakcyjnych przestrzeni publicznych w centrum miasta, m.in. poprzez wprowadzanie rozwiązań organizacyjnych i infrastrukturalnych na rzecz uspokojenia ruchu;
- Rewitalizacja obszarów zdegradowanych;
- Rozwój wysokiej jakości bazy i usług infrastruktury społecznej wyższego rzędu;
- Rozwój wysokiej jakości podstawowych usług publicznych, w tym m.in. bazy i usług ochrony zdrowia i pomocy społecznej (m.in. placówek i usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych dla osób starszych oraz opieki żłobkowej) oraz bazy i usług oświaty i edukacji (m.in. edukacji przedszkolnej);
- Rozwój terenów rekreacyjnych i sportowych oraz oferty kulturalnej i rekreacyjnej, z uwzględnieniem potrzeb różnych grup wiekowych;
- Kształtowanie pozytywnego wizerunku miasta i budowanie marki w oparciu o jego dziedzictwo kulturowe i przemysłowe;
- Budowa systemu zintegrowanej informacji turystycznej wraz z instalacją informatorów turystycznych w przestrzeniach publicznych;
- Poprawienie standardu przestrzeni publicznych i eliminacja barier architektonicznych utrudniających funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych;
- Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i turystycznej;
- Stworzenie zwartej sieci ścieżek pieszo-rowerowych ułatwiającej przemieszczanie się po terenie miasta;
- Działania wspierające estetyzację i wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznych;

4. Pasmowe i wyspowe komponowane i nie komponowane tereny zielone: korytarze rzek, obszary uprawne, lasy, planty, bulwary, parki, cmentarze i ogrody

- Utrzymanie i rozwój terenów zieleni urządzonej, m.in. parków, skwerów, zieleni osiedlowej i ulicznej;
- Uporządkowanie, pielęgnowanie i utrzymanie terenów zielonych, w tym zagospodarowanie parków i skwerów, uzupełnianie przestrzeni o elementy małej architektury oraz projektowanie i tworzenie tematycznych parków kieszonkowych;
- Kontynuacja rozwoju istniejących terenów zielonych i rekreacyjnych, w tym terenu Lewityn i łączenie tych obszarów w celu utworzenia spójnej struktury zieleni i kompleksowej oferty rekreacyjnej;
- Rozbudowa i modernizacja ogólnodostępnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej;
- Budowa ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą;
- Ochrona różnorodności biologicznej;
- Dbłość o stan środowiska naturalnego, w szczególności zasoby wodne, glebę i powietrze;

- Estetyzacja przestrzeni miejskich wraz z pielęgnacją i utrzymaniem terenów zieleni;

5. System komunikacyjny i transportowy

- Wzmocnienie powiązań publicznym transportem zbiorowym i integracja systemów transportowych;
- Rozwój i wzmocnienie oferty publicznego transportu zbiorowego dostosowanej do potrzeb przewozowych mieszkańców;
- Budowa i przebudowa wysokiej jakości infrastruktury przesiadkowej, m.in. przystanków i węzłów przesiadkowych;
- Współpraca z prywatnymi przewoźnikami w celu dostosowania oferty transportowej do potrzeb mieszkańców (częstotliwość kursowania, przebieg tras, itp.);
- Rozwój proekologicznych systemów transportu indywidualnego;
- Modernizacja i budowa wysokiej jakości dróg rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą;
- Rozwój zintegrowanego systemu rowerów miejskich;
- Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego wchodzącego w skład Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego, przewoźnikami i organizatorami transportu funkcjonującego na terenie ŁOM w celu zapewnienia skomunikowania Pabianic z innymi gminami oraz współtworzenia spójnego, zintegrowanego systemu transportowego w obszarze ŁOM zgodnie z zapisami Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej;
- Poprawa obsługi węzłów multimodalnych transportem indywidualnym i zbiorowym w tym budowa parkingów Park&Ride przy stacjach kolejowych, także we współpracy z zarządcami terenów kolejowych i dróg;
- Działania mające na celu budowę infrastruktury drogowej łączącej zachodnią i wschodnią część miasta;
- Przebudowa gminnych dróg nieutwardzonych;
- Działania mające na celu usprawnienie ruchu drogowego, m.in. poprzez przebudowę dróg, budowę wiaduktów i tuneli;
- Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa na drogach gminnych poprzez rozbudowę i modernizację oświetlenia oraz zastosowanie nowoczesnych rozwiązań technicznych i organizacyjnych, takich jak np. progi zwalniające, inteligentna sygnalizacja świetlna oraz zmiany w organizacji ruchu;
- Wymiana oświetlenia ulicznego na LED wraz z doświetleniem przejść dla pieszych;

6. Cały obszar miasta

- Stosowanie rozwiązań energooszczędnych i niskoemisyjnych (np. w budownictwie, oświetleniu ulic);
- Stosowanie nowoczesnych rozwiązań i wdrażanie nowoczesnych technologii na rzecz efektywności energetycznej w transporcie, energetyce, gospodarce odpadami;
- Zachowanie i kształtowanie korytarzy przewietrzających miasto;
- Rozwój systemów ciepłowniczych oraz gazowych, szczególnie na cele grzewcze;
- Adaptowanie miasta do zachodzących zmian klimatycznych, wzmacnianie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i zagrożenie utraty bezpieczeństwa energetycznego – komplementarne stosowanie działań ekologicznych i technicznych, szczególnie w zakresie budowy obiektów małej retencji oraz restytucja powierzchni biologicznie czynnych i włączanie ich w systemy zieleni miejskiej oraz termomodernizacje i poprawa efektywności energetycznej budynków;
- Wzbogacanie przestrzeni zabudowanych i ciągów komunikacyjnych zielenią towarzyszącą, służącą zaspokajaniu instynktownych potrzeb ludzi żyjących w środowisku przekształconym antropomorficznie (zurbanizowanym);
- Zapobieganie zagrożeniom i zanieczyszczeniom środowiska spowodowanym działalnością człowieka, poprawa jakości powietrza (m.in. preferowanie gospodarki niskoemisyjnej);
- Zapewnienie prawidłowego funkcjonowania ekosystemów w mieście, kształtowanie sieci ekologicznej (ciągłość obszarów przyrodniczych, przewietrzanie, dostępność terenów dla celów rekreacyjnych i komunikacji pieszej);
- Rozwijanie sprawnej, wydajnej i zrównoważonej gospodarki wodno-ściekowej poprzez komplementarną rozbudowę i modernizację sieci kanalizacyjnej i sieci wodociągowej wraz z urządzeniami wodno-kanalizacyjnymi.

3. System realizacji i zarządzania strategią

Rozdział odnosi się do art. 10e. ust. 3. pkt 8) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40) wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych, a także ramy finansowe i źródła finansowania (art. 10e pkt. 3. Ust. 9).

W celu zapewnienia skutecznego i efektywnego wdrożenia założeń Strategii, konieczne było opracowanie spójnego systemu realizacji, który stanowi instrukcję postępowania w zakresie rozwoju miasta.

System realizacji *Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030* składa się z czterech podstawowych elementów, takich jak wdrażanie strategii, monitorowanie i ewaluacja jej rezultatów oraz aktualizacja zapisów. Jego rolą jest zatem zapewnienie skuteczności wdrożenia założeń strategii i osiągnięcia wymiernych efektów realizowanych działań.

System zarządzania

Prezydent Miasta Pabianic, jako organ wykonawczy samorządu, wspierany przez swoich zastępców, skarbnika, sekretarza oraz komórki merytoryczne wydziałów Urzędu Miejskiego i miejskie jednostki organizacyjne będzie pełnił wiodącą rolę w zakresie realizacji celów strategicznych. Działania Prezydenta związane z realizacją dokumentu nadzorowane będą przez Radę Miasta Pabianic. Za proces zarządzania odpowiedzialny będzie Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych, do którego zadań należeć będzie w szczególności:

- współpraca z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za realizację poszczególnych przedsięwzięć strategicznych,
- pozyskiwanie danych i informacji niezbędnych do przeprowadzenia procesu monitoringu i ewaluacji strategii,
- monitorowanie i ewaluacja stopnia realizacji założeń strategii,
- koordynacja procesu aktualizacji strategii, w tym zbieranie informacji na temat przesłanek warunkujących jej przeprowadzenie,
- prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych zapewniających skuteczny poziom partycypacji społecznej.

Ze względu na interdyscyplinarny charakter zaplanowanych w strategii działań oraz szerokie spektrum przyjętych celów, do ich realizacji zaangażowane zostaną również podmioty zewnętrzne, takie jak:

- instytucje samorządu województwa,
- organizacje pozarządowe,

- instytucje otoczenia biznesu,
- instytucje kultury,
- podmioty lecznicze,
- uczelnie/instytucje badawczo-rozwojowe,
- przedsiębiorstwa,
- mieszkańcy.

Mieszkańcy Pabianic, przedsiębiorcy prowadzący działalność w mieście oraz liderzy społeczności lokalnych zostali zaangażowani już na etapie diagnozy strategicznej oraz wypracowywania celów i kierunków działań, dzięki czemu założenia Strategii uwzględniają głos szerokiej grupy interesariuszy.

W ramach prac nad Strategią przeprowadzono szereg spotkań i warsztatów strategicznych, w tym:

- spotkanie z przedsiębiorcami,
- spotkanie z radnymi,
- spotkanie z organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami,
- spotkanie z Prezydentem i jego Zastępcami,
- spotkanie z I grupą Zespołu ds. opracowania projektu strategii,
- spotkanie z II grupą Zespołu ds. opracowania projektu strategii, dyrektorami miejskich jednostek organizacyjnych i spółek miejskich.

Ponadto, formą włączenia mieszkańców w prace nad Strategią było badanie ankietowe przeprowadzone na próbie 599 osób. Ponadto, wszyscy zainteresowani mieli możliwość składania swoich uwag i propozycji do Strategii w ramach konsultacji społecznych projektu dokumentu, które trwały od 27 lutego do 3 kwietnia 2023 r. Opinie można było składać podczas otwartych spotkań konsultacyjnych oraz za pośrednictwem formularzy udostępnianych w formie papierowej i elektronicznej.

Z udziałem mieszkańców, przedsiębiorców i przedstawicieli organizacji pozarządowych wypracowano misję oraz interwencję strategiczną, która zapewni wielokierunkowy rozwój miasta zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami szerokiej grupy interesariuszy. Ponadto, zaangażowanie mieszkańców i partnerów społeczno-gospodarczych istotne będzie również na etapie wdrażania założeń Strategii – kluczowe działania przewidziane w interwencji strategicznej realizowane będą bowiem z udziałem różnych grup interesariuszy w ramach konsultacji społecznych.

3.1 Monitoring, ewaluacja i aktualizacja dokumentu

Sprawne wdrożenie założeń strategii i osiągnięcie zaplanowanych rezultatów możliwe jest wyłącznie dzięki bieżącemu monitoringowi i ewaluacji realizowanych działań.

Niezbędne jest badanie postępów poszczególnych prac i analiza ich efektów, a także aktualizacja podejmowanych zadań.

Monitoring

- Monitoring bieżący będzie realizowany corocznie. Celem tej procedury jest uzyskanie kompletnej informacji dotyczącej rezultatów działań przyjętych do realizacji.
- Monitoringowi podlega katalog wskaźników umieszczonych w rozdziale *Rezultaty planowanych działań*.
- Wynikiem prowadzonego monitoringu będzie zestawienie wskaźników dla poszczególnych kierunków działań, których realizacja została podjęta w ramach każdego z celów strategicznych zapisanych w Strategii.
- Sprawozdanie z monitoringu będzie przekazywane Prezydentowi Miasta do 30 kwietnia każdego roku.

Ewaluacja

- Ocena realizacji strategii na podstawie danych zawartych w raportach ewaluacyjnych zostanie dokonana w latach 2026 (ewaluacja on-going) i 2030 (ewaluacja ex-post). Jej celem będzie porównanie założonych w strategii oddziaływań i efektów jej wdrażania z faktycznie osiągniętymi efektami.
- Ewaluacja (szczególnie ta o charakterze on-going) ma na celu uzyskanie odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób założenia i cele przekładane są na realne działania oraz wskazanie konieczności dokonania korekt (aktualizacji). Dzięki przeprowadzonej ewaluacji możliwe jest podnoszenie jakości działań, udoskonalenie bieżącej interwencji czy podejmowanie decyzji dotyczącej aktualizacji/modyfikacji dokumentu.
- Ewaluacja może być wykonywana zewnętrznie, jak i wewnętrznie.
- Wynikiem przeprowadzenia przeglądu będzie szczegółowe sprawozdanie zawierające podsumowanie zestawień wyników uzyskanych w ramach monitoringu wraz z oceną poziomu realizacji poszczególnych celów strategicznych oraz kierunków działań.
- Raporty ewaluacyjne są prezentowane Radzie Miejskiej przez Prezydenta Miasta Pabianic wraz z rekomendacjami korekt, aktualizacji oraz uzupełnień zawartości dokumentu.

Aktualizacja

- Aktualizacja dokonywana będzie w szczególności w związku ze zmianami uwarunkowań rozwoju (m.in. społecznych, gospodarczych, prawnych, przestrzennych czy politycznych) na terenie miasta, bądź w jego otoczeniu.
- Zalecenia w zakresie aktualizacji Strategii na kolejne lata formułowane będą na podstawie raportów ewaluacyjnych.
- Aktualizacja Strategii procedowana będzie zgodnie z trybem Uchwały w sprawie przyjęcia *Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030*.

3.2 Finansowanie

Realizacja poszczególnych przedsięwzięć zaplanowanych w Strategii Rozwoju Miasta Pabianic będzie możliwa dzięki wykorzystaniu środków finansowych, pochodzących z różnych źródeł, m.in.:

- środków własnych Miasta Pabianice;
- środków budżetu państwa;
- środków z funduszy celowych;
- środków z Unii Europejskiej;
- środków z budżetu samorządu województwa;
- kredytów bankowych, pożyczek oraz innych instrumentów finansowych;
- innych środków publicznych;

Podstawę do określenia ram finansowych działań strategicznych, zwłaszcza długookresowych, stanowić będzie budżet miasta oraz Wieloletnia Prognoza Finansowa. Głównymi źródłami finansowania poszczególnych zadań rozwojowych będą środki, stanowiące dochody własne miasta oraz fundusze europejskie, które, zgodnie z nową perspektywą finansową UE na lata 2021-2027, będą przeznaczone na wsparcie, m.in. przedsiębiorstw, jednostek samorządu terytorialnego, instytucji otoczenia biznesu, czy instytucji badawczych z zakresu realizacji inwestycji w infrastrukturę, sprawy społeczne, innowacje, przedsiębiorczość, cyfryzację oraz ochronę środowiska.

3.3 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030 jest jednym z najważniejszych dokumentów obowiązujących w gminie ze względu na fakt, iż określa kompleksowo kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego. Jej ogólny, interdyscyplinarny charakter implikuje potrzebę uszczegółowienia zapisów w niej zawartych w dokumentach wykonawczych.

Jako dokumenty wykonawcze należy rozumieć plany i programy funkcjonujące w gminie, zarówno obowiązkowe, jak i fakultatywne. Znajdują się wśród nich m.in. dokumenty planistyczne (np. studium, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego), plany rozwoju i modernizacji infrastruktury sieciowej, programy ochrony środowiska, czy też gminne programy wspierania polityki społecznej.

Zawarte w strategii cele powinny zostać skonkretyzowane i realizowane przy pomocy dokumentów wykonawczych z uwzględnieniem następujących zasad:

- dokumenty wykonawcze powinny być napisane możliwie przejrzystym językiem, zrozumiałym dla osób niebędących specjalistami w danej dziedzinie oraz zawierać podstawowe informacje o dokumencie i wyjaśnienie trudnych pojęć,
- obowiązkowe jest oznakowanie dokumentu zgodnie z obowiązującymi zasadami sporządzania dokumentacji oraz wytycznymi systemu identyfikacji wizualnej miasta,
- obowiązkowo każdy dokument wykonawczy powinien zostać poddany konsultacjom,
- w każdym dokumencie wykonawczym powinno znaleźć się co najmniej odniesienie do konkretnego celu strategicznego i kierunku działań niniejszej Strategii,
- każdy dokument wykonawczy musi posiadać przypisaną komórkę organizacyjną jako wiodącą, odpowiadającą za całościową realizację.

Poniżej przedstawiono wybrane dokumenty wykonawcze obowiązujące w Pabianicach wraz z określeniem ich zgodności z przedstawioną Strategią lub rekomendacjami zmian.

Dokument	Data opracowania dokumentu	Ocena aktualności
Program Rewitalizacji Pabianic	Opracowany w 2017 r. (obowiązuje do 2023 r.)	Wymaga aktualizacji ze względu na kończący się okres obowiązywania
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Pabianic	Opracowany w 2008 r., ostatnia zmiana w 2012 r.	Aktualny, zgodny z zapisami Strategii
Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta Pabianic na lata 2020-2035	Opracowany w 2020 r.	Aktualny, zgodny z zapisami Strategii
Program Ochrony Środowiska dla Miasta Pabianic na lata 2018-2022 z perspektywą do roku 2025 r.	Opracowany w 2017 r.	Aktualny, zgodny z zapisami Strategii
Aktualizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Pabianic na lata 2021-2024	Opracowany w 2018 r., ostatnia aktualizacja w 2020 r.	Aktualny, zgodny z zapisami Strategii
Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego	Opracowany w 2017 r.	Aktualny, zgodny z zapisami Strategii

dla Gminy Miejskiej Pabianice na lata 2017-2025		
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic na lata 2022-2027	Opracowany w 2021 r.	Aktualny, zgodny z zapisami Strategii
Program Wspierania Rodziny dla Miasta Pabianic na lata 2022-2024	Opracowany w 2021 r.	Aktualny, zgodny z zapisami Strategii

3.4 Ewaluacja ex-ante

Rozdział odnosi się do art. 10a ust. 2. ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 225) wskazującego, że podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przeprowadza uprzednią ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju – przed jej przyjęciem.

Głównym celem ewaluacji ex-ante jest kompleksowa ocena zasadności projektu strategii i trafności zaplanowanych w jej ramach działań z punktu widzenia potrzeb i oczekiwań danej jednostki i interesariuszy jej rozwoju. Na podstawie badania i analizy zapisów strategii możliwe jest sformułowanie uwag i rekomendacji służących podniesieniu jakości merytorycznej oraz formalnej dokumentu.

Przeprowadzona ewaluacja ex-ante projektu *Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030* uwzględniała treść całego dokumentu, w tym części diagnostycznej, w celu określenia jego kompletności i spójności. Na drodze analizy części planistycznej i operacyjnej oceniana była bowiem logika i konsekwencja planowanych działań oraz ich komplementarność w odniesieniu do głównych celów strategicznych. Co więcej, w ewaluacji uwzględniono nie tylko komplementarność wewnętrzną dokumentu, ale także jego spójność z nadrzędnymi lub równorzędnymi dokumentami strategicznymi.

Po dokonanej ewaluacji ex-ante stwierdza się, że *Strategia Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030* została przygotowana zgodnie z zapisami znowelizowanej ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Zgodność strategii ze wskazanymi ustawami prześledzono także w oparciu o wytyczne zawarte w opracowaniu pt. *Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny*.

Jak założono w koncepcji ewaluacji, dokument został przeanalizowany pod względem:

- komplementarności,
- zgodności z wymaganiami ustawowymi,
- procesu konsultacji i procedowania dokumentu.

Do żadnego z powyższych elementów nie stwierdzono uchybień.

Uprzednia ewaluacja pozwoliła określić czy realizacja założeń *Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030* jest wykonalna i czy przyniesie wymierne efekty. Dzięki szczegółowej analizie zapisów Strategii dokonano oceny, na podstawie której stwierdzono, iż jej cele zostały poprawnie sformułowane oraz że zaplanowane działania są spójne i trafne w zakresie zidentyfikowanych problemów i potrzeb.

Ponadto, w ramach ewaluacji określono trafność i stosowność założeń dokumentu w relacji ze zidentyfikowanymi problemami i wyzwaniem stojącymi przed miastem Pabianice. Ważną kwestię stanowiło także uwzględnienie przewidywanej efektywności i skuteczności działań na rzecz realizacji celów oraz metod ich wdrażania i zabezpieczenia odpowiednich zasobów.

Na drodze ewaluacji ex-ante stwierdzono:

- trafność celów strategicznych i planowanych działań w kontekście zidentyfikowanych problemów i wyzwań miasta,
- przewidywaną skuteczność działań na rzecz realizacji celów oraz metod ich wdrażania,
- planowaną efektywność zasobów przeznaczonych na realizację działań,
- spójność wewnętrzną strategii między jej celami a kierunkami działań oraz zewnętrzną między założeniami strategii a założeniami dokumentów wyższego rzędu lub równorzędnymi.

Szczegółowy raport z przeprowadzonej ewaluacji ex-ante *Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030* stanowi załącznik do dokumentu.

Badania ilościowe i jakościowe oraz powstała na ich podstawie diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej umożliwiła rozpoznanie potrzeb i problemów miasta. Wnioski z badania pozwoliły także na zidentyfikowanie potencjalnych szans i zagrożeń mających wpływ na rozwój analizowanego obszaru. Na ich podstawie sformułowano misję i wizję miasta, a następnie określono cele strategiczne, a opracowane w ich ramach konkretne działania zostały oparte na zidentyfikowanych realnych problemach i potrzebach lokalnej społeczności. Dzięki temu cały plan strategiczny stanowi trafną odpowiedź na kluczowe wyzwania stojące przed miastem Pabianice w perspektywie 2030 r.

Poszczególne zadania wyznaczone w ramach celów strategicznych są adekwatne do zidentyfikowanych problemów, potrzeb i zasobów miasta. Są one wobec siebie komplementarne i nie wykluczają się, co zostało przedstawione graficznie na modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej. Ponadto, poszczególne cele strategiczne i kierunki działań są spójne z zapisami dokumentów strategicznych wyższego szczebla, ze szczególnym uwzględnieniem Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 r.

Załącznik nr 1 Analiza oddziaływania na środowisko realizacji Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030

Potencjalne zmiany istniejącego stanu środowiska w przypadku braku realizacji dokumentu

Strategia Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030 stanowi nadrzędny dokument planistyczny i jest podstawową deklaracją i zobowiązaniem samorządu. W dokumencie sformułowano misję i wizję w długookresowej perspektywie wraz z określeniem podstawowych kierunków rozwoju. Wypracowane założenia oraz zaplanowane do realizacji przedsięwzięcia skupiają się na poprawie jakości życia mieszkańców oraz rozwiązywania problemów i wyzwań zidentyfikowanych w mieście.

Dokument ma charakter kompleksowy, stanowi odpowiedź na zidentyfikowane w mieście problemy i wyzwania oraz wspomaga proces zarządzania. Umożliwia również ubieganie się o środki finansowe w ramach Funduszy Europejskich. Dokument przyczyni się również do uzyskania w mieście sukcesywnego ograniczenia degradacji środowiska, ochrony i rozwoju jego walorów. Odstąpienie od realizacji zapisów projektowanego dokumentu będzie wiązało się z odstępniem od obowiązku realizacji strategicznych celów ochrony środowiska w kontekście szerszej perspektywy postrzegania tej problematyki. W przypadku braku wdrażania zapisów Strategii, przeprowadzona analiza i ocena istniejącego stanu środowiska może sugerować, iż może nastąpić pogorszenie stanu środowiska.

Brak realizacji zapisów *Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030* może doprowadzić m.in. do:

- pogorszenia stanu i jakości powietrza atmosferycznego;
- pogorszenia stanu klimatu akustycznego;
- pogorszenia jakości i zasobności wód powierzchniowych i podziemnych;
- pogorszenia stanu gospodarki wodno-ściekowej;
- pogorszenia jakości i zasobności gleb i powierzchni ziemi;
- pogorszenia systemu gospodarowania odpadami, w tym ograniczenia powstawaniu odpadów;
- pogorszenia stanu zasobów przyrodniczych, różnorodności biologicznej, obszarów cennych przyrodniczo, w tym obszarów objętych ochroną prawną;
- pogorszenia walorów krajobrazowych;
- pogorszenia jakości życia mieszkańców z uwagi na przekroczenia standardów ochrony środowiska.

Pozytywnym skutkiem środowiskowym, w przypadku zaniechania realizacji założeń strategii rozwoju, będzie z drugiej strony wyeliminowanie negatywnego, krótkotrwałego wpływu występującego

podczas działań typowo inwestycyjnych m.in. budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury sieciowej czy budowy, rozbudowy i przebudowy ciągów komunikacyjnych.

W przypadku braku realizacji powyższych zamierzeń nie dojdzie do zajęcia nowych powierzchni biologicznie czynnych, wzrostu emisji hałasu oraz gazów i pyłów do powietrza w miejscach dotąd nieprzekształconych antropogenicznie. Brak realizacji zamierzeń inwestycyjnych wiąże się z mniejszą ingerencją w komponenty środowiska tj.: wody, gleby, środowisko przyrodnicze oraz krajobraz lokalny.

Zaniechanie realizacji założeń dokumentu wiąże się również z mniejszym prawdopodobieństwem zniszczenia siedlisk przyrodniczych oraz naruszenia funkcjonowania korytarzy migracyjnych, czy też obszarów cennych przyrodniczo. Realizacja zadań ingerujących w stan środowiska wiąże się z niedogodnościami na etapie wdrażania, jednak skutkuje szeregiem korzyści po zakończeniu inwestycji (np. poprawa stanu powietrza, poprawa efektywności energetycznej, poprawa mobilności, szczelny system wodociągowy).

Analiza rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu

Negatywne oddziaływanie na środowisko inwestycji, szczególnie tych związanych m.in. z budową, rozbudową i modernizacją sieci wodno-kanalizacyjnej, czy budową, rozbudową i przebudową ciągów komunikacyjnych można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależy będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań.

Wykaz zadań zamieszczonych w *Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030* powinien być realizowany zgodnie z zaleceniami wynikającymi z wydanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (dotyczy działań dla których taka decyzja jest konieczna). Podczas podejmowania nowych działań inwestycyjnych należy brać pod uwagę lokalizację form ochrony przyrody, zakazy i nakazy wynikające z aktów prawa miejscowego, uchwał powołujących dane formy ochrony przyrody lub planów zadań ochronnych i planów ochrony ww. obszarów. Każdorazowe podjęcie działań inwestycyjnych mogących negatywnie oddziaływać na środowisko wymaga przeprowadzenia postępowania określającego wpływ na środowisko w drodze odrębnej procedury (decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach).

Do ogólnych działań ograniczających oddziaływanie należą m.in.:

- prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy w czasie realizacji inwestycji, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych;
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych;
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu;
- odpowiedni wybór lokalizacji inwestycji, uwzględniający zapisy dokumentów lokalnych oraz wyższego szczebla.

W przypadku gdy całkowite uniknięcie danego oddziaływania jest niemożliwe i istnieje niebezpieczeństwo nieodwracalnego zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie odpowiednio wcześniej działań kompensacyjnych. Należy m.in. zapewnić odtworzenie zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych, sztuczne zasilanie osłabionych populacji; tworzenie alternatywnych połączeń przyrodniczych i różnorodnych tras migracji zwierząt.

Minimalizacja negatywnego wpływu na środowisko możliwa jest m.in. poprzez prowadzenie świadomej polityki przestrzennej popartej stosownymi zapisami w dokumentach prawa lokalnego oraz zachowanie walorów przyrodniczych w mieście.

Poniżej przedstawiono propozycje zapobiegania, łagodzenia negatywnego wpływu na środowisko, będącego konsekwencją realizacji działań ujętych w *Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030* na poszczególne komponenty środowiska:

Ochrona powierzchni ziemi i wód:

- Na etapie projektowania należy rozważyć koncepcję organizacji placu budowy i jego zaplecza z uwzględnieniem zasady minimalizacji zajęcia terenu i przekształcenia jego powierzchni;
- Po zakończeniu prac budowlanych w razie konieczności należy przeprowadzać rekultywację;
- W projekcie i wykonawstwie należy minimalizować zakres robót powodujących zdejmowanie warstw próchnicznych gleby, a także zaplanować wykorzystanie nadmiarów ziemi pochodzącej z wykopów;
- W opisach technicznych projektów budowlanych należy zaplanować miejsca przeznaczone do składowania substancji podatnych na migrację wodną;
- Należy zapewnić prawidłowe przechowywanie substancji ropopochodnych oraz innych materiałów;
- Opracowanie procedury na wypadek wystąpienia awarii na placu budowy, by nie doprowadzić do zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego;

- Właściwe postępowanie z odpadami;
- Prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów nadających się do odzysku lub unieszkodliwiania, gromadzenie odpadów niebezpiecznych w szczelnych, oznakowanych pojemnikach, w wydzielonym miejscu;
- Powstające podczas realizacji inwestycji oraz eksploatacji obiektu odpady należy przekazywać tylko wyspecjalizowanym jednostkom posiadającym zezwolenie na odzysk, utylizację, zbieranie i transport tych odpadów;
- Materiał pozostały po robotach ziemnych w miarę możliwości należy wykorzystywać na miejscu;
- Ograniczenie uszczelniania zlewni, np. poprzez planowanie rezerw terenu, które mają służyć zapewnieniu możliwości swobodnej infiltracji wód do ziemi;
- Uregulowanie gospodarki wodami opadowymi - oczyszczenie ich oraz możliwość ich retencjonowania w celu ograniczenia spływu powierzchniowego, należy przy tym brać pod uwagę nie tylko dany obszar, ale i obszar położony niżej w zlewni (jest to szczególnie ważne w miastach);
- Stosowanie powierzchni przepuszczalnych ze żwiru/pospółki, powierzchni ażurowych zamiast szczelnych powierzchni betonowych;
- Prowadzenie robót budowlanych w sposób zapewniający ochronę wód.

Ochrona powietrza:

- Wykonawcy wybierani do realizacji poszczególnych zadań powinni używać nowoczesnego sprzętu i wykazać się dbałością o prawidłową eksploatację i właściwą konserwację sprzętu i środków transportu. Takie zapisy mogą znaleźć się na odpowiednich etapach procedur przetargowych;
- Niedopuszczalne jest palenie na terenie budowy papy, opon, rozpuszczalników, farb oraz innych materiałów;
- Wykonanie pogłębionej analizy lokalizacji przedsięwzięcia;
- Minimalizowanie ryzyka awarii poprzez stosowanie sprawdzonych rozwiązań i nowoczesnego sprzętu;
- Prowadzenie prac budowlanych poza okresem lęgowym ptaków, rozrodu płazów;
- Prowadzenie prac budowlanych i rozbiórkowych w porze dziennej;
- Stosowanie przepisów BHP;
- Zastosowanie do budowy nowoczesnego sprzętu, który emituje mniejsze ilości spalin;
- Prowadzenie monitoringu powietrza na etapie eksploatacji;

- Unikanie emisji, głównie substancji pyłowych, na etapie budowy, rozbudowy czy modernizacji obiektów;
- Przestrzeganie zaostrzonych zapisów pozwoleń budowlanych.

Różnorodność biologiczna (w tym fauna, flora, obszary chronione):

- Minimalizacja negatywnych oddziaływań inwestycji infrastrukturalnych wymaga (nie jest to konieczne w przypadku każdej inwestycji) wcześniejszych terenowych inwentaryzacji zasobów środowiska przyrodniczego. Inwentaryzacja pozwoli na precyzyjne dostosowanie ogólnych zaleceń do realiów danego zadania inwestycyjnego i uniknięcie spowodowania znaczących szkód w środowisku przyrodniczym i wiążących się z tym komplikacji w trakcie realizacji poszczególnych inwestycji;
- W przypadku prac termomodernizacyjnych budynków czy remontów elewacji, bądź pokrycia dachowego budynków należy przeprowadzić inwentaryzację ornitologiczną i chiropterologiczną;
- Wykorzystanie rozwiązań technologicznych umożliwiających zachowanie istniejących stosunków wodnych;
- Ograniczenie na etapie planowania i wykonawstwa wycinki drzew i krzewów oraz naruszania cennych siedlisk;
- Wycinkę drzew i krzewów należy ograniczyć do niezbędnego minimum wynikającego z bezpośredniej kolizji z przedmiotowym przedsięwzięciem;
- Za wycinkę drzew i krzewów należy dokonać nasadzeń zastępczych w obszarze możliwie zbliżonym do miejsca wycinki. Do nasadzeń należy wykorzystać jedynie rodzime gatunki drzew i krzewów. Oszacowanie ilości drzew i krzewów do wycinki oraz wskazanie lokalizacji nasadzeń zastępczych należy uzgodnić po sporządzeniu operatu dendrologicznego;
- Wycinkę drzew i krzewów należy prowadzić poza sezonem wegetacyjnym;
- Drzewa i krzewy nieprzeznaczone do wycinki, a które znajdują się w sąsiedztwie prac budowlanych należy zabezpieczyć przed uszkodzeniem pni, korzeni i konarów;
- Wykopy wykonywane w strefie korzeniowej drzew będą wykonywane wyłącznie ręcznie;
- Roboty ziemne w obrębie korzeni drzew i krzewów nie powinny być prowadzone w okresie wegetacji roślin, a szczególnie w okresie letnim. Najkorzystniejszym okresem do wykonania tych robót są miesiące od października do końca marca;
- Wykopy w obrębie drzew nie powinny trwać dłużej niż dwa tygodnie, a przy wietrznej, wilgotnej pogodzie trzy tygodnie. W celu niedopuszczenia do przesuszenia systemu korzeniowego, wykopy przy drzewach i krzewach powinny być zasypywane w jak najkrótszym czasie;

- Powstałe wykopy w sąsiedztwie drzew i krzewów należy zasypać warstwą kompostu lub ziemi urodzajnej;
- W przypadku kolizji konarów drzew z pracą sprzętu budowlanego w wyniku, którego może dojść do uszkodzenia mechanicznego, gałęzie zagrożone uszkodzeniem należy podwiązać do gałęzi położonych powyżej. Jeżeli jest to zabieg niewystarczający, w ostateczności należy usunąć lub skrócić kolidujące gałęzie, a rany po cięciach należy zabezpieczyć środkiem impregnującym z dodatkiem środka grzybobójczego;
- W przypadku braku możliwości nienaruszenia siedlisk rzadkich/chronionych gatunków, należy wziąć pod uwagę możliwość przeniesienia populacji;
- Nie należy prowadzić robót budowlanych w okresie lęgowym, jeśli na obszarze inwestycji lub w jej pobliżu gniazdują ptaki;
- W przypadku istotnego zagrożenia hałasem, mogącego płoszyć chronione gatunki zwierząt w okresie rozrodczym (i/lub powodujące ponadnormatywną emisję na terenach mieszkaniowych), należy rozważyć zastosowanie ekranów dźwiękochłonnych;
- Stosowanie technologii w jak najmniejszym stopniu wpływającej na środowisko (ograniczającej emisję zanieczyszczeń i hałasu);
- Uwzględnianie wariantu lokalizacyjnego w sposób zgodny z dokumentami planistycznymi, przepisami i aktami prawnymi obowiązującymi dla poszczególnych form ochrony przyrody, a także biorąc pod uwagę potrzeby ochrony siedlisk przyrodniczych, siedlisk zwierząt i roślin oraz korytarze migracyjne i łączność ekosystemów.

Ochrona przed hałasem i drganiami:

- Ograniczenie prac związanych z wykorzystaniem głośnego sprzętu do pory dziennej między 7:00 a 20:00;
- W miejscach szczególnie wrażliwych obok zabudowy mieszkaniowej należy ograniczyć prędkość pojazdów dowożących materiały budowlane ze względu na drgania przenoszące się na konstrukcje budynków oraz wpływ na klimat akustyczny otoczenia;
- Projektanci powinni zwrócić uwagę na propozycję lokalizacji baz zaplecza technicznego budowy tak, aby planować je możliwie z dala od okien budynków mieszkalnych;
- Na terenach zwartej zabudowy mieszkaniowej należy tak planować roboty budowlane w ramach poszczególnych zadań, by prowadzić prace związane z emisją hałasu w tym samym czasie tylko po jednej stronie budynku, aby w mieszkaniu były pomieszczenia nienarażone na emisję hałasu;
- Organizacja pracy ograniczająca liczbę osób i czas ich ekspozycji na hałas;
- Stosowanie harmonogramów prac ograniczających narażenie na hałas;

- Stosowanie tzw. cichych nawierzchni;
- Ograniczenie do minimum strefy bezpośredniej ingerencji w środowisko;
- Racjonalna gospodarka materiałami i minimalizacja powstawania odpadów;
- Sprawne przeprowadzenie prac;
- Ograniczenie do niezbędnego minimum usuwania drzew i krzewów będących w kolizji z planowaną inwestycją;
- Dobór gatunków roślin pełniących rolę dźwiękochłonną, dostosowanych do wymogów siedliska;
- Stosowanie barier akustycznych na etapie realizacji konkretnych inwestycji drogowych (szczególnie w miejscach przejścia dróg uciążliwych przez tereny mieszkaniowe i usług chronionych);
- Zastosowania odpowiednio szerokich pasów zieleni o zróżnicowanej wysokości tak, aby zapewnić maksymalne wartości pochłaniania i odbijania fali akustycznej.

Propozycja działań alternatywnych

Art. 51 ust. 2 pkt. 3b ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 z późn. zm.) nakłada obowiązek przedstawienia rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie.

Dla zadań zawartych w *Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030* można zaproponować następujące działania alternatywne:

- Zmiana lokalizacji danego działania,
- Zmiana technologii realizacji zadania,
- Wybór alternatywnych materiałów do realizacji zadania,
- Rozważenie różnych wariantów organizacyjnych realizacji zadania i dobór odpowiedniego,
- Modyfikacja zakresu zadania, częściowe lub całkowite odstąpienie od realizacji zadania, jeśli decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach dla danego zadania będzie wskazywać na taką potrzebę.

W przypadku *Strategii Rozwoju Miasta Pabianic na lata 2023-2030* nie ma możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych działań ze względu na wysoki stopień ogólności dokumentu. Dokument jest koncepcją rozwoju i przebudowy społecznej, infrastrukturalnej i przestrzennej obszaru miasta, która jako wizja całościowa i spójna pozwoli osiągnąć zamierzone efekty. Dlatego też wprowadzanie na tym etapie rozwiązań alternatywnych zaburzałoby spójność

wspomnianej wizji. Należy jednak podkreślić, że istnieją duże możliwości w doborze najlepszych pod względem oddziaływania na środowisko wariantów lokalizacyjnych, technologicznych czy organizacyjnych.

Podkreślając charakter dokumentu o wysokim stopniu ogólności oraz brak możliwości precyzyjnego wskazania działań alternatywnych należy w przypadku wszystkich przedsięwzięć przeanalizować działania alternatywne na etapie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

W związku z ciągłym rozwojem gospodarczym regionu oraz wzrostem poziomu konsumpcji, brak realizacji zapisów Strategii prowadzić będzie do pogorszenia wszystkich elementów środowiska.